

גליון שיחת חברים מימי הנחל

יו"ר ע"י
אִיחוד האברכים הצעירים דחסידי ברסלב ירושלים
"מורשת הנחל"

תמוז תשע"ב

גליון י"ב

נקודת החבר

יעקב נתן אנשין

(ליקוטי מוהר"ן, ד).

שבירת התאוות

אם היו באים ליהודי במצרים ואומרים לו בנוסח של 'עבודה' ו'פרישות':
"תשמע ר' יהודי! עזוב את כל הפיתום ורעמסס שלך, ותצא למדבר לעבוד את
ה'. תלך במדבריות כמו תלמידי הבעש"ט, תלך ליערות, תצעק. תאכל מן, תקפוץ
לתוך הים וכו' וכו'". ניתן לשער שאם היו מציגים לו את זה כך, הוא היה צריך
להיות 'עובד' גדול כדי להסכים לצאת ממצרים. אך מה שהיה באמת, הוא שבאו
ואמרו להם: מסכנים, הולכים לשחרר אתכם!

והוא הדין לענייננו: כשמדברים איתנו על 'קדושה' ו'פרישות' כפשוטו ממש,
אין הכוונה לבוא ולעשות אותנו 'עובדים' גדולים. לא ולא! באים פשוט לשחרר
אותנו מהמשא הכבד של ההליכה אחר התאוות המאוסות והבוזיות.

קחו אפילו את התאוה של אכילה:

מי שיצא מהתאוה; טוב לו בלחם ומלפפון והוא שבע - האם הוא מסכן או
מאוס? הכי מאושר בעולם! הכי משוחרר! הוא לא נהיה מסוחרר מכל מגוש
עוגות, ולא אוהז אותו בולמוס מול 'בר' מלא. ומאידך, זה שעדיין נותן לעצמו
להנות מכל העוה"ז, הוא האומלל. הוא כל כך משועבד.

ואם בכל התאוות כן, על אחת כמה וכמה לגבי העבדות האמיתית: "חם"
"כנען עבד עבדים", "החמימות של היצר הרע".

*

ושימו לב: התענוג הזה שאנו מדברים עליו הוא רק התענוג הראשון, תענוג
הרגשת השחרור והבריחה מבית הכלא. ומי מדבר כבר על שאר התענוגים
הנגררים לאחריהם: תענוג מתיקות התפילה, תענוג השמחה וחירות המוחין, תענוג
הנועם העליון, תענוג ה"מין מתיקין", תענוג ה"אנפין נהירין"... תענוגים בלתי
נתפסים, שממתינים לכל אברך אם רק ישבור מעט את התאוה...

אבל איך מגיעים לזה? איך משתחררים? מה, וכי יש כאן עצה רק להתענג על
שמירת הברית? האמת היא שרק עם גיעות של שיבור התאוה יוצאים מזה. כי
דוקא כש"מרעיבו שבע". אם לא ירעיב לא ישבע אף פעם.

ממש כאותו הבורח מבית הכלא שצריך להתאמן, ויכול גם להישרט כשינסה
לחזור את הגדר תיל. אבל הוא לא עושה את זה
בתור 'עבודה' של הישרדות, אלא בתור חוויה של
שחרור...

*

סוף דבר: הבה נקדיש כמה שעות של
התבודדות, לשוח בינינו לבין קוננו, ובינו לבין
עצמנו, להבין ולהפנים שכל התאוות המענגות
אינם אלא בית האסורים, ויסורי שבירת
תאוות הנועם המדומה, אינם אלא ייסורים של
השתחררות, ויציאה למרחבים האינסופיים של
הנועם העליון... נועם התורה, נועם התפילה, נועם
ההתקרבות לרבינו [שאינה תלויה אלא
בשמירת הברית...]

המטרה של המאמר שלפניכם הוא לתת לכם מבט מסוג אחר על כל הנושא
של קדושה ושבירת התאוות. מבט של 'הנאה ותענוג', מבט של שיחורור מכבלי
ברזל מעיקים... אם אתם מוכנים לשמוע על כך - המשיכו לקרוא.

ובכן, שימו לב: העבודה על 'קדושה' ושבירת התאוות, היא לא שטח אש של
יסורי תופת. אלא שטח של תענוג נפלא ביותר, תענוג של "בן חורין", תענוג של
"רַנִּי פֶּלֶט"...

*

אתם יודעים מדוע קשה לנו כל כך לדבר ולהתעסק בנושא של שבירת
התאוות? כי כדי ללחוץ עם תאוה צריך הרבה כח! כח של אפוק, כח של
סבלנות והמתנה, כח לעמוד נגד דמים עכורים ודמיונות שוא. ומי יש לו כח? כח
יש רק לאדם שמח ועירני, ולא לעצוב וישנוני. ואנו אנה אנו באים... מי יש לו כח
היום? מי יש לו מוחין לצאת עכשיו לקרבות נגד תאוות? אנחנו בקושי שורדים
ומתחזקים לחטוף איזה משנה או דף גמרא. ומי יש לו ראש פנוי לשמוע עכשיו
על מלחמות שהיו לעובדי ה' בדרכם לפרישות משה רבינו...

אך אברך יקר! איי... איי... איי... מי יגלה עפר מבין ענייך להראותך שאין
תענוג כשבירת התאוות... אין תענוג כפרישות מהבלי העולם... אין תענוג
כבטישת הגוף... וכי יש תענוג יותר מלעמוד בנסיון של היתר... וכי יש תענוג יותר
מלהסתכל על הגוף, ולומר לו בשלווה ובהחלטיות "עד כאן"... לעשות לו 'נדר'
ולהכניס את הפרה הסוררת חזרה לרפת... אין! אין תענוג דומה לזה. ומי שלא
טעם שבירת תאוה מימיו, לא יבין על מה מדובר. [והרי הוא מוזמן לטעום את
הטעם הטוב, ולקבל חשק...]

"שבירת התאוות" כמה כשחורר מבית כלא!

אין עבדות כשיעבוד התאוות, ואין לך בן חורין כאותו העומד נגדם בעזות
מצח. וכאשר לימדנו רבינו: "שמירת הברית, מי שפוגם בו הוא גם כן בבחינת
עבדות, בבחינת חם, שנאמר בו ארור כנען, עבד עבדים יהיה לאחיו" (ליקוטי
מוהר"ן תנינא, א). אין עבדות גדולה יותר ממי שמושועבד לחמימות יצרו, "חם",
דהוא יצר הרע, דמחמם גופיה דבר נש בעבירה"
(ליקוטי מוהר"ן, ז). ואין לך בן חורין כאותו שיודע
להמתין כחום היום על פתח האוהל ואינו נבהל...

*

אוי, מייצער יונגעלייט! מה עושים? הבו עצה
הלום! מה עושים כדי שלא ישתכח מאיתנו
התענוג של "שבירת התאוות"? עכשיו זה הזמן,
עכשיו זה הגיל. הגיע הזמן להתעורר! וכשאברך
מתעורר מרובצו להשיב לתאוותיו מלחמה
השערה, הרי אז התחילה אצלו "יציאת מצרים"
האישית שלו... הוא מתחיל לתכנן בריחה
מ"בית עבדים". "מבית עבדים" - זה רמז
על ביטול המידות רעות של ארבע
יסודות, המכונים בשם 'עבדים'

דבר האִיחוד

ברצוני להגיד רק מילה אחת:
"התחדשות!"

את השאר תראו בהמשך הגליון בהוספת מדורים
חדשים מיוחדים ומגוונים. ובפרט במדור "מהנעשה
בחבורות האברכים". ראה ותרוה צמאונך.

כה לחי!
העורך

סיפורי התקרבות

איתמר לייפער

לשער, כידוע ש"אין חוזה כתחילת החסידות". והתחלתי ללמוד בספרים ובפרט מהספרים של מוהרא"ש ובמיוחד בספר 'אשר בנחל' ממנו קבלתי התעוררות גדולה לעשות 'התבודדות' וללמוד הרבה ספרי רביז"ל. וגם מצאתי את הספר 'שבחו של צדיק' דפוס ישן מהרה"ח ר' חיים שלמה ראטנברג שליט"א שמביא הרבה מצדיקים שאחזו מאוד מלימוד ספרים הללו. וגם הלכתי אז לר' מרדכי מנשה זילבער שליט"א מסטוטשין שגם למד ליקו"מ.

בשנת תש"ס אמרתי להורי שאני רוצה ללמוד כל 'ליל שישי' בישיבה והלכתי בגניבה גדולה ובפחד גדול בהסתכלות בכל הצדדים לשיעורים של אנ"ש. בקיצור, בסוף שנת תשנ"ט ושנת תש"ס נהייתי "ברסלב'ער" ולקחתי איזה חדר שלא משתמשים בו בישיבה ועשיתי התבודדות ולמדתי ספרי רביז"ל וגם כבר סיימתי פעם אחת ליקו"מ בבקאות.

לפני ר"ה תשס"א רציתי מאוד לנסוע לאומן ולא היה לי פאספורט, כי מעולם לא עליתי על מטוס, ולנסוע עם פאספורט של חבר וכדו' לא עלה על דעתי כלל, וגם כסף אין לי ולא היה לי ברירה רק לבקש מהורי הי"ו, אך לא יכולתי לדבר אתם גלויות בענין זה ושלחתי להם מכתב להסביר להם גדולת ענין רביז"ל וראש השנה שלו. והבכיות שהיה להם כשקבלו המכתב... א"א לכתוב, ושלחו אותי לאנשים שדברו אלי מורדות ושקרים על מוהרנ"ת זיע"א - שא"א להעלותם על הכתב, וקבלתי דבריהם מחמת פחד ובלבול הדעת והפסקתי מלהיות ברסלב'ר כל שנת תשס"א ס"ב ס"ג, אולם הספרים של רביז"ל ומוהרנ"ת שקניתי שמרתי בארונות בישיבה וגם מידי פעם למדתי קצת ליקו"מ. וגם בר"ה הייתי נכנס לכמה דקות לביהמ"ד ברסלב'ר ללמוד קצת ליקו"מ. וכן אמרתי מידי פעם תיקון הכללי. ובשנת תשס"א עד תחילת שנת תשס"ב לא הייתי הולך אפילו לר' מ"מ זילבער שליט"א מסטוטשין מכיוון שלמד ליקוטי מוהר"ן, אולם בשנת תשס"ב התחלתי לילך אצלו כי "קול דודי דופק" וגם דברתי עמו ממוהרנ"ת ז"ל והוציא מליבי כל ההתנגדות על מוהרנ"ת ושיבח מאוד דרכו של רביז"ל, ואמר לי: שרק ע"י מוהרנ"ת יכולים להיות ברסלב'ר. גם אמר לי שעם דרך רביז"ל כל יהודי פשוט יכול להיות צדיק אמיתי. (רק הוסיף שאין חיוב להיות ברסלב'ר ויש הרבה דרכים למקום..)

בשנת תשס"ג התקיימה החתונה שלי (ומה שהפסדתי מזה שלא הייתי מקורב לרביז"ל באותן הזמנים מובן מאליו, אבל "יש ענין שנתהפך הכל לטובה"). ואחר החתונה לקחתי הספרים של ברסלב'ר מהישיבה לביתי והנחתי אותם בגניזה בתוך ארון הספרים שלי ולמדתי בהם רק מעט מזער.

בקיץ שנת תשס"ג אמרתי פעם אחת להשי"ת: "אם זה אמת שצריכים לנסוע לאומן לר"ה זכני שאזכה לזה". ביום א' דסליחות לפני ר"ה תשס"ד היה לי הרהור תשובה מעומק הלב והרגשתי שאם לא אסע לאומן אתחרט ע"ז כל השנה. ונכנסתי בבוקר לביהמ"ד ברסלב'ר ודיברתי עם אחד מאנ"ש שאני רוצה מאוד לנסוע לאומן, ונתן לי הטלפון של הוועד העולמי בויליאמסבורג וצלצלתי לר' יואל פאלקאוויטש נ"ו ועזר לי הרבה להשיג

בעזה"ת אכתוב מעט מזער מהחסד הגדול שעשה לי השי"ת שזיכני לידע מעט ולהתקרב לרביז"ל ולאנשיו שהוא חיינו ותקותינו לנצח.

כשהייתי בימי נעורי בחו"ל, נתגדלתי ולמדתי כל הזמן הן בחיידר והן בישיבה כל הזמן באיזה חסידות, וגם עד אחרי נישואיי לא היה לי התעוררות בענין רביז"ל. הגם שהביהמ"ד של אבי מורי נ"ו היה סמוך מאד לביהמ"ד ברסלב'ר בבורו פארק (רק כותל אחד מפסיק, וגם בסוכות השתמשנו בסוכה אחת!) אולם מכל מקום זה לא דיבר אלי, כיון שאז היה ביהמ"ד ישן מאד וגם אז היו שם אנשים הנראים חיצוניות יותר 'ליטווישע מאדערנע' וגם קצת - שלפני התקרבותי היה נראה 'הרבה' - אנשים משונים וד"ל, אולם השי"ת עזרני וחפשתי בספרים ולמדתי ב'הנהגות האדם' מר' אלימלך מליזענסק זיע"א שהאדם צריך להתבודד בכל יום ולומר תיקון חצות וגם לברוח מחברים המדברים לשה"ר, ומהדבורים של הר"ר אלימלך נכנס בי הרבה אמת ותמימות לבקש מקום אמת ותמים לעבודת ה'.

פעם שמעתי מחברי שהיה בארץ ישראל שלמד עם אחד מקרובי בישיבה אחת, שהקרב הוא נעשה "ברסלב'ער" והולך בלילה ליער. לשאלתי אותו מה זה ברסלב'ר? אמר לי: "אם מתחילים להסתכל בספר שלחם הנקרא 'ליקוטי מוהר"ן' זה מושך מאד עד שנעשים 'ברסלב'ר משוגע' עיי"ז... וחשבתי לעצמי מה מושך כל כך ומדוע זה נראה כ"כ מושגע לעשות התבודדות ביער כמו שעשה הבעש"ט זיע"א לפני שנתגלה בעולם - כידוע. גם שמעתי שני חברים מדברים אחד לשני: "אתה טועה כמו ברסלב'ר שסוברים שיכולים כהיום להגיע למדרגות גדולות, אצלנו יודעים שיש ירידת הדורות..." וחשבתי לעצמי, אם סוברים כך אולי יש להם התעוררות וכח לזה וראוי לבדוק מה קורה שמה. ועוד שמעתי פעם מחבר שיש הרבה ספרדים שנעשים ברסלב'ר כי ברסלב'ר זה 'לב' - תחינות ובקשות ותמימות. וחשבתי אם כן, זה מה שאני אוהב!

אבל עם כל זה עדיין הייתי רחוק מאוד מלהסתכל בספר של ברסלב'ר ולדבר עם אחד מאנשיהם, כי פשוט היה מוחזק דבר זה לעבירה חמורה לשיגעון ממש.. עד שהשי"ת עזר ובשנת תשנ"ט נכנס איזה בחור אצלנו בישיבה, שנתקרב לברסלב'ר בישיבה שלמד מקודם ע"י כמה חברים ונכנס בו כזה התעוררות עד שהיה קצת בגדר 'ריבוי אור', וההורים שלו נפחדו ושלחו אותו לישיבה שלנו הגם שלא היה מאותו חסידות, וקיוו שבישיבה שלנו יסתדר (כמו שאומרים: 'ער וועט ווערן א מענטש'). ותיכף כשנכנס לישיבה היה ללעג ולקלס מכל התמימות שלו והתפלה בכוונה (הגם שלא ידעו שהוא ברסלב'ר), אולם אני הסתכלתי בו והיה לי מאד קנאת סופרים על התמימות שלו וההתעוררות שלו, אמנם מחמת בושה לא דיברתי עמו כלל בעבודת ה' רק הייתי עוקב אחריו קצת, עד שביום אחד מצאתי בארון שלו הרבה ספרי ברסלב'ר מרביז"ל ומוהרנ"ת וגם מר' א"ש שיק שליט"א וראיתי שהוא מסתכל בהם הרבה, והתחלתי גם להסתכל בספרים אלו, וההתעוררות והתמימות ופשיטות שקבלתי - בפרט בהתחלה - אין

וויזע. ר"ה היה אז ביום ה' ו' והלכתי לשדה התעופה ביום שלישי, ואנשים שהיו עמי בנסיעה שלא היו כ"ב ברסלבר'ס (כי מי שנוסע ביום ג' כבר א"א להגיע ליזכור ברית) אמרו שאני צריך להודיע להורים שלי. וצלצלתי אליהם משדה התעופה וממש בכו לפני שאחזור, ורחמתי עליהם וחזרתי הביתה ולא זכיתי להיות באומן בר"ה, והרגשתי קרח מכאן ומכאן, ומאד נשבר לבי בקרבי. ובתפלות ר"ה בכיתי הרבה בהגיעי לפסוק "זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה". אבל אחר ר"ה נתייאשתי קצת בליבי מלהיות ברסלבר כי ראיתי שגבה טורא, אולם מצאתי את דודי ר' שמואל טייטלבוים נ"ו ואמר לי שאם מתפללים כל יום להגיע על ר"ה לאומן מגיעים. אמנם עדיין הייתי מיואש.

לפני פורים מצאתי את ר' צבי ליברמנט נ"ו בביהמ"ד 'סקולען' והתחלתי להקשות קושיות על ענין רביז"ל. אמר לי בזה הלשון: "מה אתה מקשה וכי אתה לא יודע בפנימיות לבבך היכן האמת?!" וסיים בעזות דקדושה: "אתה עוד תהיה באומן השנה!" ומאז נתחזקתי והתחלתי לעשות התבודדות כל יום, ואמרתי לזוגתי שמעכשיו אני 'ברסלבר' וכשאני אומר הרבי הכוונה על רביז"ל. ובכל הזמן הקודם כשלש וחצי שנים שהייתי נפרד מענין רביז"ל כמה שרציתי לעשות התבודדות לא הזדמן לי, ודחפתי ההתבודדות מיום ליום הגם שר"מ זילבער נ"ו אמר לי שטוב לעשות התבודדות. אבל עכשיו התחלתי בקביעות לעשות בכל יום שעה התבודדות. באסרו חג פסח מצאתי את ר' אהרון מייער נ"ו ואמרתי לו שאני רוצה לנסוע לאומן. ועשינו קשר ביחד ללמוד בכל יום על הטלפון ספרי רביז"ל (זוה החזיק כמה שנים!) ור' אהרון חיזק אותי מאד בעזות דקדושה כל הזמן. והפחדים במוח ובלב שהיה לי כל הזמן אין לשער, ממש פחדתי שלא יהיו לי אב ואם ויהי אצלי גירושין ח"ו, והבזיונות שיהיו לי וכו'. גם פעם בשבוע למדתי עם ר' חיים דוד ראזנבערג נ"ו וחיזק אותי מאוד. וקיימתי אז השיחה של אנ"ש

ואז בשנת תשס"ד זכיתי לנסוע בל"ג בעומר למירון – בפעם הראשונה בימי חיי שזכיתי להיות בארץ ישראל! וראיתי אנ"ש וספרי ברסלבר בכל מקום. והלכתי לקברי צדיקים ובכולם היתה לי בקשה אחת – להיות באומן בראש השנה. ומאז נכנס לי במחשבה [ע"פ תורה כ'] שאחר שהייתי בא"י אני איש מלחמה ואני יכול כבר לנצח המלחמה ולנסוע לאומן. אח"כ הגיעו ימי הסליחות ור' אהרן מייער בא מליקוואד ולקח אותי לשדה התעופה, ויראתי ונפחדתי לקחת את המזוודות ברחוב שלא יראו אותי, ור' אהרן שלח אנשים שיקחו את המזוודות. נכנסתי בפחד לרכב ונסעתי לשדה התעופה ורק זוגתי – מכל המשפחה – ידעה שאני נוסע. ואמרתי לה שלא תגלה עד ההמראה, מפחד שמא יעצרו את המטוס. וכאשר נכנסתי למטוס מסרתי את הפאספורט לחברים כדי שלא אתחרט באמצע מחמת פחד. וב"ה זכיתי להיות פעם ראשונה על ציון רביז"ל ואמרתי תיקון הכללי וכו' אבל בכל זאת כל הראש השנה הזה (שנת תשס"ה) היו לי פחדים, ממש ראשי לא היה עמי. וגם בנסיעה חזרה היו לי פחדים גדולים מהממתין לי, אבל ב"ה חזרתי הביתה והכל שלום. הלכתי להורי והכל שלום, וכל הפחדים התבררו כדמיונות שוא בזכות רביה"ק.

ואח"כ גם כן עבר מה שעבר, אולם אחרי שכבר הייתי באומן וכבר לא היה צורך לשמור בסוד שאני ברסלבר הכל נהיה יותר קל. וזכיתי לקבל הרבה הדרכה וחיזוק מר' י. ב. נהרי נ"ו ור' יצחק פרידמאן נ"ו ור' שלמה מייער נ"ו.

וב"ה זכיתי לעשות בזיכוי הרבים בחו"ל בעניני רביז"ל וגם זכיתי לעלות לארץ ישראל בכח וזכות רבינו הקדוש, יה"ר שאזכה עד ביאת גואל צדק אכ"ר.

לפני פורים מצאתי את ר' צבי ליברמנט נ"ו בביהמ"ד 'סקולען' והתחלתי להקשות קושיות על ענין רביז"ל. אמר לי בזה הלשון: "מה אתה מקשה וכי אתה לא יודע בפנימיות לבבך היכן האמת?!" וסיים בעזות דקדושה: "אתה עוד תהיה באומן השנה!" ומאז נתחזקתי והתחלתי לעשות התבודדות כל יום, ואמרתי לזוגתי שמעכשיו אני 'ברסלבר' וכשאני אומר הרבי הכוונה על רביז"ל. ובכל הזמן הקודם כשלש וחצי שנים שהייתי נפרד מענין רביז"ל כמה שרציתי לעשות התבודדות לא הזדמן לי, ודחפתי ההתבודדות מיום ליום הגם שר"מ זילבער נ"ו אמר לי שטוב לעשות התבודדות. אבל עכשיו התחלתי בקביעות לעשות בכל יום שעה התבודדות. באסרו חג פסח מצאתי את ר' אהרון מייער נ"ו ואמרתי לו שאני רוצה לנסוע לאומן. ועשינו קשר ביחד ללמוד בכל יום על הטלפון ספרי רביז"ל (זוה החזיק כמה שנים!) ור' אהרון חיזק אותי מאד בעזות דקדושה כל הזמן. והפחדים במוח ובלב שהיה לי כל הזמן אין לשער, ממש פחדתי שלא יהיו לי אב ואם ויהי אצלי גירושין ח"ו, והבזיונות שיהיו לי וכו'. גם פעם בשבוע למדתי עם ר' חיים דוד ראזנבערג נ"ו וחיזק אותי מאוד. וקיימתי אז השיחה של אנ"ש

מזל טוב וגדיא יאה

ברגשי גיל ושמחה בתודה וברינה נשגר בזה ברכת מזל טוב חמה ולבבית קדם ראש חבורתנו המסור, דולה ומשקה לעדרים ובפרט לבני הנעורים עוסק תמיד להשקות אילות כצוותא הזקן מהמים החיים והזכים הנובעים מהנמ"ח זיע"א

הר"ר שמעון צבי שפירא שליט"א

לרגל נשואי בתו תחי' עב"ג

הבה"ח כמר אלימלך קלצקי נ"ו

והשמחה כפולה בהולדת נכדו שיחי

בן לחתנו חברנו היקר

הר"ר שמואל נחמן גודלביסקי הי"ו

יתן ה' שובע שמחות באהלו, לרוות מלא חפניים נחת מכל יוצאי חלציו, להמשיך בפעוליו הברוכים לכבוד רבינו הק', מתוך הרחבת הדעת וסייתא דשמיא.

המברכים בכל לב

חבורת יום שני

סימן טוב ומזל טוב

ברכת מזל טוב חמה ולבבית שלוחה בזאת להאי גברא יקירא, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, מסור בכל לב ונפש למען עניני רביז"ל, ממייסדי ומנהלי חבורתנו הק' בכל כחו ואוננו, עמוד התוך בכלל הפעולות מקטן ועד גדול

הר"ר אליעזר קירשבוים שליט"א

ולמשפחתו הנכבדה שיחי

שנותנים את ביתם במסירות מדי שבוע

למען נוכל להתחזק בדרכי ועצות רביה"ק

לרגל הולדת הבת למז"ט

יתן ה' שובע שמחות באהלו, שיוכה לרוות מננה ומכל יוצ"ח מלא חפניים נחת דקדושה, מתוך שמחה והרחבת הדעת, לגדלם לתורה ועבודה ויראת שמים, בדרכי רבינו הק' ותלמידיו הק' זיע"א בתמימות ופשיטות, ויעמוד לו זכות רבינו הק' להתברך בשפע ברכה והצלחה ברו"ג, ולראות ברכה בעמלו לתפארת שם הצדיק.

המברכים בכל לב ונפש

חבורת האברכים חבורת יום שני

המנהגים בברסלב

א

מקורם, יסודם ותפוצתם בין אנ"ש

מאמר מאת הרב חיים -

שמעון מאיר קעניג

בברסלב אין מנהגים!

זה יודע כל מי שדרך אי פעם בברסלב ובוודאי מי שנתגדל בה משנות ילדותו, ויש בזה הרבה מן האמת, כי תורת רבינו ועצותיו ותיקוניו אין מיוחדים דווקא למי שנוהג מנהג זה או אחר או איזה נוסח הוא מתפלל.

אולם בכל זאת יש הנהגות רבות הנפוצות כיום בין אנ"ש אשר חלק מהם מגיעים ממקור קדוש - רביז"ל ותלמידיו, וחלק נכנסו עם השנים וקבעו לעצמם מקום אצילני. ע"כ אמרתי אתורה לחקור מה נהגו אנ"ש במשך השנים ומאין מקורם ולפי"ז נדע האם ועד כמה זה מחייב את כל אחד מאתנו לנהוג כן.

אקדים ואומר שאיני מתיימר לומר בזה שהגעתי בכל דבר לשורשו, ובוודאי אין כאן הוראת דרך לרבים איך לנהוג, אלא התאמצתי עד כמה שידי הכחה מגעת. ולגבי ההנהגה בפועל יעשה כל אחד כהוראת רבו, וכמובן אשמח מאוד לשמוע מהקוראים הנכבדים הארות והערות בענינים אלו.

המנהגים בברסלב נחלקים לג' חלקים, א. הוראות אשר קבלנו מרביז"ל או עכ"פ דברים הידועים שידוע שרביז"ל נהג כן בדווקא וברור שדברים אלו מחייבים את כל אחד ואחד, ובדרך כלל דברים אלו נשתמרו היטב עם השנים. ב. מנהגים המובאים בליקו"ה בין השיטים או בשאר ספרי מוהרנ"ת ותלמידיו, ג. מנהגי החסידים באוקריינא או מנהגי ארץ ישראל, וכן הנהגות שונות שהונהגו ע"י יחידים במשך השנים, ולגבי אלו חלק מהדברים נתקבלו עד היום ללא עוררין, ובחלק יש או היה וויכוח בין אנ"ש האידך לנהוג.

בכלליות יש לציין, שאנ"ש באומן לא שינו שום מנהג ממנהגי החסידים באוקריינא והקפידו ע"ז מאוד עד שגם האורחים שהגיעו ממקומות אחרים לא שינו את מנהג המקום (מפי רלו"צ זצ"ל), ולכן יש דברים שעד היום נשתמרו בין אנ"ש. ובמקומות שהמנהג בא"י סתר למנהג אוקריינא ברוב הדברים נתקבל מנהג א"י, מאותו טעם שאין לשנות מנהג המקום באוקריינא, כמו"כ אין לשנות מנהג המקום בא"י. ומנהגים המובאים בליקו"ה: דעת הרב מטשערין דכוונת מוהרנ"ת בהביאם - להורות בזה לדורות לנהוג כן, וכן הקפידו תלמידיו ובראשם הרה"ח ר' אברהם שטרנהרץ ותלמידיו עד ימינו אנו, ומה שלא הובא ע"י מוהרנ"ת אף שהובא ע"י תלמידים אחרים לא נהגו כן בדוקא.

ואתחיל לפרטם לפי סדר היום.

* * *

א. "קריאת שמע שעל המטה בנוסח הארז"ל". מובא בליקו"ה (הל' קרי"ש שעל המטה ה"ב) ענין הוידוים שאומרים בקרי"ש קודם השינה, וכן ידוע מנהג הרבה מאנ"ש לדורותיהם עד ימינו אנו.

ב. "חצות לילה". רביז"ל אמר עיקר העבודה של חצות הוא לקום מהשינה ולומר חצות, (אבניה ברזל ג"ו) וכן מבואר בליקו"ה בהרבה מקומות, אולם אין זה פוטר את מי שעזר בזמן חצות לומר תיקון חצות. לגבי ימים שאין אומרים בהם תקון רחל עפ"י המקובלים, כגון בספירת העומר או בשמיטה בא"י וכדו' היה ויכוח בין אנ"ש בדור הקודם איך לנהוג ואיני יודע הכרעה ברורה בנושא ומה שהובא בשיש"ק שבאומן נהגו לומר

תיקון רחל אף בשנת השמיטה אין מזה ראייה כי בחו"ל אף לדברי המקובלים יש לומר תיקון רחל.

זמן חצות: כתב רביז"ל (ליקו"מ קמ"ט) עיקר חצות הוא תמיד אחר ששה שעות מתחילת הלילה הן בקיץ הן בחורף ואז מתחיל זמן חצות ונמשך עד זמן אשמורה שניה דהיינו ב' שעות ע"כ. וכן הביא המג"א (או"ח א' סק"ד) בשם הזהר והוסיף דלגבי תפלה אינו כן, דהיינו לגבי זמן קרי"ש ותפלה בלילה שזמנם לכתחילה עד חצות, וכן כתב בסימן רל"ג סק"ד דרך לגבי זמן עת רצון מחשיבים הלילה לעולם ל"ב שעות (וממילא זמן חצות הוא לעולם ו' שעות מתחילת הלילה) דלגבי הקב"ה לילה כיום יאיר ואנו צריכים לכוון העת שהוא רצון לפניו, אבל תפלות נגד תמידים תקנום ומסור בידינו לפי המקום ואופן מהלך החמה וכו' ע"ש.

בפוסקים נחלקו אם תחילת הלילה הכוונה לשעת השקיעה או לזמן צא"כ, ומנהג אנ"ש הוא מזמן צא"כ, וכן ידוע לי על הרבה מאנ"ש שהקפידו באכילת אפיקומן על הזמן הרגיל הנדפס בלוחות ולא לפי החצות של ו' שעות לכתחילה וכדברי המג"א, אולם בשיש"ק (ד' קמ"א) מובא שאנ"ש היו נוהגים את זמן חצות של רביז"ל אף לשאר מצוות התלויות בחצות, והדבר צ"ע (ואולי עוד יבואר ביריעה נפרדת בעזרי"ת).

ג. "שתיה קודם התפילה". מדינא דשו"ע מותר לשתות מים לפני התפלה (או"ח פ"ט ס"ג) וכן מותר לאכול ולשתות עד עלוה"ש אף אם ישן בתחילת הלילה, אולם רביז"ל העיד על עצמו (שיהר"ן רע"ז) שמעולם לא שתה אפילו מים קודם התפלה והקפיד מאד על אלו השותין קאווע וכיוצא לפני התפלה, ובליה"ל (השכמת הבוקר ג' ה') הביא מהזהר דהחמיר מאד שאפילו הקם בחצי הלילה אסור לו לאכול ולשתות עד אחר התפלה עי"ש שצווק מרה על המתפרצים בעם לשתות קודם התפלה עד שנעשה אצלם כהיתר ותולים עצמם באילן גדול. ואכן אנ"ש לדורותיהם עד ימינו אנו הקפידו ע"ז מאד לא לשתות קודם התפלה, ואם קם בחצות הלילה מי שכוחו במתניו ולא יפריע לו בעבודת ה' לא לאכול ולא לשתות עד אחרי התפלה יעשה כן, יש לציין שהרה"ח ר' שמואל שפירא אמר לאחד שעדיף לאכול משהו באמצע הלילה קודם עלוה"ש אם עי"ז יוכל להיות ער עד אחרי התפלה,

ד. "אמירת הריני מקשר". נוסח הריני מקשר הנהוג היום תחילתו מרביז"ל, עי' שיהר"ן רצ"ו: "ע"כ הזהיר לאנשיו שיאמרו קודם התפלה הריני מקשר עצמי לכל הצדיקים שבדורינו". ובתפלה שאחרי תיקון הכללי מוהרנ"ת מובא זה הלשון והוסיף: "ולכל הצדיקים שוכני עפר קדושים אשר בארץ המה", והוא עפ"י מה שכתב רביז"ל בליקו"מ (תו' נ"ה) "שיקשר את עצמו בכלל ובפרט עם נפשין ורוחין ונשמותין של שוכני עפר ויעורר אותם בתפלתו שיתפללו עמו" ע"כ. ההוספה שיש היום 'ובפרט לרבינו הקדוש' וכו' מקורו מאנשי פולין שהוסיפוהו אח"כ, [כמובא ב'תקנות והנהגות', שארית יצחק עמוד ע"ו, ושם כתוב: "זה הנוסח המקובל אצל אנ"ש לומר קודם התפלה" וכו'] (וכן הקפידו הם לעשות לוח גדול בכל ביהכ"ס של אנ"ש עם הנוסח המלא של הריני מקשר, ואף כאן בא"י קבעו הנוסח המלא ע"ג לוח בכמה בתי כנסיות של אנ"ש).

< < <

המשך בעמוד 8

פנינים ופרפראות בסיפורי מעשיות

"מעשה מחכם ותם"

יעקב ירבלום

יולד וכך הוא החיים וזה בונה את אדם.

רמזים לעובדא למעשה שהעלתי במצודתי בסייעתא דשמיא.

"הלך וראה משרתים וכו' והיו הולכים בדרכם עם מיני חן שלהם וכו'". רבינו מספר כאן איך שהחכם נמשך אחרי חן חיצוני חן של שקר וזה פיתה אותו ללכת אחריהם, ולא עצם הענין שצריכים להרויח כסף ולעסוק בפרנסה. ללמד כאן עוד טעות של חכמות שהאדם מתפעל מפאר חיצוני ולא מסתכל על הפנימיות. וכן גם בעבודת ה', שהאדם נמשך אחרי רושם מבחוץ למשל שיהיה לו תעודת הצטיינות או מעמד או לשבת במזרח או כל מיני סוגי כבוד שיכבדו אותו ואינו שם לב על התכלית; למה לומדים? למה מתפללים? ובכל דבר הוא חי רק את החיצוניות ולעשות רושם וזה שקר גדול.

בהמשך "אח"כ שהלך לעבוד אצל המשרתים וכו' והיה קשה עליו העבודה". כאן חוזרים לנקודה של מעלה, שמכל קושי נסוג אחר ולא רצה להתחייב כלום כי רצה ליהנות מהחיים בלי לעבוד קשה, ולא הבין שהחיים זה עמל. ובגלל זה ישב עצמו מה לי לעבודה זו הלא העיקר הוא רק בשביל התכלית לישא אשה ולהתפרנס עדיין איני צריך להסתכל על זה וכו', רואים כאן שהחכמות האלו שכל קושי הוא עוזב זה מביא אותו לגמרי לפרוק עול, שבכלל לא רצה להקים בית ולפרנס ולעזוב את הכל לגמרי. וכל זה הם חכמות - שהחיים זה ליהנות ללא עמל. כמו שרואים בהמשך המעשה מה שקרה, כי אם לא רוצים להבין זאת רואים למה זה מביא עד השאלה תחתית. (והנקודה הזאת צריך חיזוק גדול, והרבה אנשים אין יודעים זאת)

וממשיך רבינו "והתחיל לחשוב עם הפלוסופיא שלו מה לעשות". רואים כאן בפשיטות שהמשפט מה לעשות מחכמות משהו טמון בו בעומק, וגם בהמשך הסיפור רואים שזה שחשב מה לעשות זה מושם שחיפש עבודה שהוא יהיה חשוב ולא סתם עבודה, כי אפי' שהוא כבר הגיע לאיזה נקודה שהוא מחפש תכלית להקים בית וצריכים לעבוד אבל הוא לא רוצה סתם לעבוד שהרי אדם לעמל יולד - וא"כ לא משנה איזה עבודה העיקר לעבוד, אלא החכם רוצה רק ליהנות שהכל יהיה קל. ואם כן מוכרחים לעבוד הוא מחפש עבודה של חשיבות שאנשים מסתכלים עליו בהערכה ובכבוד, ואכן התחיל לעבוד עם זהב שזה חשוב, ואח"כ ברפואה, כי לא רוצה להבין בפשיטות עצם המטרה שצריכים לעבוד בשביל עמל, רק רצה ליהנות ושיהיה לו חשיבות ולכן אפילו בדברים חשובים הוא אף פעם לא מצא מקום, כמבואר בהמשך המעשה. וכן בלימוד התורה, אם עצם הלימוד דוחף אותי מה משנה מה אני לומד אחטוף מה שאוכל, אבל אם אני מחפש שם טוב וכל הזמן אני עסוק בזה, ולא לומד מה שאני רוצה באמת ללמוד כי אני עסוק בלמצוא חן של שקר, אז אין שום טעם בלימוד כי לא לומד מה שליבו חפץ והוא בעצבות ומרה שחורה ואינו יודע למה, ויכול אפילו לחפש התחזקות אבל הוא לא מבין שבשקר לא עוזר התחזקות, אלא צריך קודם לעשות חשבון מה אני עושה האם אני במקום האמיתי או שאני מחפש רק תפארת וחן חיצוני.

השי"ת יעזור לנו שנוכח להיות אמיתי עם עצמינו, לחתור אחר האמת שרבינו רוצה ללמד אותנו שכל אחד יגיע למקום האמיתי שלו, ולהיות שמוח תמיד ולא להסתכל בכלל על אחרים ומה שהולך בעולם אמן.

"הלך התם ולמד מלאכת רצען". יש כאן רמז, שהתם ידע הדרגה שלו האמיתי ולא רימה את עצמו ומיד התחיל לעבוד במה שהוא יכול, ולא חשב אם זה מקובל בעולם אם לא, ולא חיפש דרגות גבוהות אלא ידע המקום שלו ובהוא עבד. וזה צריכים לדעת ג"כ בעבודת ה', שהאדם צריך לדעת איפה המקום והדרגה שלו ולא לחפש אחרי דרגות גבוהות שאינם בשבילו, אלא ידע המקום האמיתי שלו אפילו שזה רק מעט לשמוח בזה ולהישאר בזה, ולא להסתכל על העולם איזה עבודה הולך ומקובל כי אפשר ליפול מזה. והאדם צריך להיות מאד אמיתי עם עצמו במה שהוא עושה; האם באמת אני אוהב בו בכל מיני סדרים שסדרתי לעצמי או שאני מחקה את השני. ולכאורה איך אפשר לידע זאת? הסימן הוא, שאם אני חי במה שאני עושה - שאני מרגיש שמחה בעשייתה וחיות וסיפוק אמיתי סימן שהוא שלי, אבל אם אני מרגיש מרירות ולחץ וכבידות זה לא שלי. כמו שכותב ר' נתן בהלכות תחומין הל' ו' שכל התורה והמצוות רובם ככולם קלים ונעימים לעשותם. וזה הבדיקה הראשונה האם טוב לי או לא. וידוע המשל מהמגיד מדובנא על הפסוק "לא אותי קראת יעקב כי יגעת בי ישראל" שהיה אחד שאמר למשרתו לך תביא לי מהדואר את החבילה שלי. אחרי כמה שעות חוזר המשרת וכולו מזיע ועייף. אומר לו הבעה"ב: "סליחה זה לא החבילה שלי!" אמר לו המשרת "איך אתה יודע?" ענה לו "אני רואה איך שאתה כ"כ יגע ומזיע, החבילה שלי הייתה חבילה קטנה של יהלומים ומשקלה קל מאד.. " כמו כן בעבודת ה', אם אני צריך לעבוד קשה זה לא העבודה שלי וזה לא עבודת ה', אלא אני מחקה מישהו אחר, או שאני רוצה להיקרא 'עובד' ואני מדמיון לעצמי מה זה עובד כפי שנראה לי בחוץ לפי התפיסה שלי ובדאי שאינו אמת.

בהמשך "והחכם שהיה בר הבנה לא היה רצונו לעסוק במלאכה פשוטה כזו וישיב בדעתו שילך בעולם ויסתכל מה לעשות". מבואר כאן בדיוק אותו נקודה כנ"ל בהפכו, שהחכם זלזל בעבודה פשוטה שלא מתאים לו לפי כבודו, אלא צריך לחפש משהו מכובד, אפילו שאינו מוצא את מקומו העיקר שיראו עליו מה הוא. וגם יישוב בדעתו שילך בעולם ויסתכל מה לעשות. כלומר שלא חשב מה אני יכול לעשות ולפרנס, אלא אני אלך בעולם ונראה מה חשוב בעולם ומה הולך היום איזה 'מאדע', ולא מסתכל על עצמו מה אני מסוגל אלא על אחרים, וזה מרמז לנו רבינו שזה 'חכמות'.

וממשיך רבינו "שהחכם נסע עם הסוחרים לווארשא, ואח"כ ישב עצמו מאחר שאני בוורשא למה לי להתקשר עם אלו אולי יש מקום טוב מהם וכו', והתחיל לחקור ואמרו לו שהם אנשים הגונים וטוב להיות אצלם רק שקשה להיות אצלם מחמת שהממשא ומתן שלהם הוא למרחקים מאד". יש כאן שתי נקודות ללמוד. א. שהוא כבר נסע עם הסוחרים ונהנה ועכשיו הוא מחפש מקום אחר יותר טוב שאינו מרוצה איפה שהוא נמצא, ותמיד הוא מחפש אולי יש יותר טוב. ב. שאנשים אמרו לו שהם אנשים הגונים וטוב להיות אצלם רק יש קושי שהממשא ומתן שלהם הם במרחקים. מונח כאן יסוד גדול שהחכם אינו יודע שאדם לעמל יולד לכן כל קושי שמגיע לו הוא נסוג לאחוריו ואינו מרוצה. ואפילו שהם אנשים טובים וטוב להיות אצלם עכ"ז לא רוצה בגלל שיש קושי וזה מלמד רבינו שלעזוב את העבודות בגלל קושי זה חכמות, כי האמת שהאדם לעמל

שיחות וסיפורים מאנ"ש בדור העבר

נמסרו ע"י ידידנו היקרים הר"ר אהרן שפירא והר"ר יהושע יהונתן דרוק הי"ו
תודת המערכת נתונה להם, תשואות חן חן

ר' אהרן שפירא

שיחות מר' אליהו חיים רוזין ז"ל

א. ר' שלום מלמד זצ"ל הרב באומן - ת"ח עצום שגמר בחייו מאה ואחד פעמים את כל הש"ס, היה בתחילה מחסידי המתנגדים ובסוף ימיו התקרב לאנ"ש, אבל הוא פחד מהמתנגדים ולא רצה להסתכל בליקוטי מוהר"ן בגלוי. והיה שם באומן אחד מאנ"ש - ר' משה שמואל זצ"ל מפולין - שהיה חריף עם ראש טוב, והוא היה לומד ליקוטי מוהר"ן בפנים והרב היה מקשיב.

ר' שלום הנ"ל החזיק את אנ"ש לצדיקים. פעם כשהיה לו חולה בתוך ביתו נתן לאנ"ש כסף שילכו להתפלל על הציון הק', ונתוודע הדבר להמתנגדים, ובאו אליו בטרונאי ושאלוהו אם זה אמת ששלח להתפלל על ציון רביה"ק? וענה להם בחכמה: "אני נתתי להם כסף להתפלל, והם מה שירצו יעשו..."

כששאלו אותו המתנגדים למה הוא מתקרב לאנ"ש, ענה להם שרק הם - מכל עיר אומן - באים לשאול אותי שאלות בהלכה. (כי כל החסידים דשם התקלקלו בניהם ה"י בזמן הקומוניסטים ורק אנ"ש נשארו ביהדותם ששמרו עליו במסירות נפש).

ב. ר' מתת' כהן זצ"ל היה מוחה כפיים הרבה באמצע התפלה, וכשבאו העשירים לאומן היו מהם שלא יכלו לסבול את זה. פנה אליו אחד מהעשירים בהצעה שיתן לו סכום מכובד בתנאי שלא ימוחה כפיים כ"כ חזק, ענה לו ר' מתת' בחזקה, שאינו מסכים כלל, ולא יגיד לו איך למחות כפיים!

ג. ר' יחיאל גרינוואלד היה מזקני אנ"ש. הוא נולד בפולין בעיר 'לובלין', והיה לו עוד שני אחים גם הם מאנ"ש, אחד מבוגר ממנו בשם ר' שמואל ישעיה ת"ח גדול, והיה לו שיעור קבוע כל יום עם ר' אליהו חיים רוזין ז"ל. ושמעתי מר' אלי' חיים, שהיה לו לר' שמואל ישעיה חנות ירקות בשוק מא"ש, וכל יום בזמן השיעור כיסה את הירקות בשמיכות והלך ללמוד. [והשני צעיר ממנו בשם ר' צדוק עובד ה' גדול, שהיה קם כל לילה בחצות ושפך את נפשו הרבה בספר "שערי ציון"]

ר' נחמן יהונתן ז"ל היה בנו של ר' שמואל ישעיה. והוא היה איש פשוט - טיח במקצו. ואני זוכר לא פעם אחת, כשבא לביתי לתקן את הצריך תיקון דיבר כל הזמן מהתכלית - שצריכים לעבוד את ה' ולשוב בתשובה - בתשוקה כזאת שאין לתאר. ואע"פ שהיה עובד קשה כל היום היה קם בכל לילה בחצות.

ד. הבעלי בתים שהגיעו לאומן שהיו קצת עשירים היו רגילים לתת פדיונות להעובדים דשם, כל אחד להקבועים שלו. ולאחרים שלא קיבלו היה חלישות הדעת. אמר על זה ר' משה גלידמאן זצ"ל שלא צריכים ליפול מזה, כי המחלק את הפדיונות הוא כמו 'דוור' המחלק לפי הכתובת..

ה. באומן היה ר' משה הנ"ל מעיר ב'חצות'. ולפעמים כשהתקשו לקום שפך עליהם קצת מים וצעק "זורקתי עליכם מים טהורים וכו'". כמו כן כשבא לארץ ישראל היה עוסק בזה להעיר לחצות, ומספרים, שבמירון היה מיד אחרי תפלת ערבית דופק על הבימה בהכריזו: "הנה הולך ובא אורח חשוב!" וכולם התפללו מי האורח? אמר שהאורח הוא "ר' חצות" וצריכים להתכונן על בואו. ואיך מתכוננים? שהולכים לישון מוקדם!

ו. שח לי הרה"ח ר' חיים צבי לעוו זצ"ל מארה"ב, שסיפר לו הרה"ח ר' אהרון גלידמאן זצ"ל בנו של ר' משה הנ"ל, שר' חיים ראובן זצ"ל אביו של ר' משה, היה משמש אצל הרה"ק בעל ה"תפארת שלמה" זיע"א מראדומסק, וראה פעם אצלו "ליקוטי תפלות" והיה ספוג מדמעות.

ז. ר' אברהם שטערנהארץ זצ"ל לעת זקנותו כשהיה למעלה מתשעים שנה, היה מגיע למירון על 'שבת חנוכה' והיה הולך לטבול במקוה קרה. לפליאת הנוכחים על כך היה אומר: מקודם הוא טובל, ואחרי הטבילה הוא חושב אם המקוה היה קר או חם..

ח. ר' אברהם הנ"ל, לעת זקנותו היה רגיל לומר כל יום לפנות בוקר: "הנה בא יום חדש!" - בהתחדשות כזאת כמו בחור צעיר.

ר' יהושע דרוק.

ט. שמעתי מזקני ר' מרדכי אלעזר רובינשטיין ז"ל, שר' אברהם ב"ר נחמן זצ"ל בהתגוררו בעיה"ק ירושלים לא אכל דגים בשב"ק, כי הדגים היו מתקלקלים מחום היום, כי עדיין לא היו מקררים, והיה אומר ששאר תושבי ירושלים יכולים ללכת ביום ראשון לרופא.. משא"כ אנו לא יכולים ללכת לרופא עקב אזהרת רבינו"ל להתרחק מהרופאים ורפואות ולכן אין להביא עצמינו לידי חולי ח"ו. "זיי קענען גיין צו דאקטער יולס (כמדומני שכך היה שמו) אבער אונז קענען נישט גיין צו עם".

י. שמעתי מזקני הנ"ל, שהגה"ק מטשערין זצ"ל אמר: "שינה בשבת תענוג, אז מ'פארשלאפט דעם שבת פארשלאפט מען דעם תענוג!". וידוע שמאז שחיבר את ה'קרא דשבתא' - בו מגלה גודל יקרת וקדושת השבת ע"פ כל מאמר מליקו"מ - לא ישן כלל בשבת קודש. כמו"כ היה אומר: "השומר שבת, א שומר אז ער שלאפט איז ער קיין שומר נישט (=שומר שישן אינו שומר).

יא. שמעתי מזקן ופאר אנ"ש החסיד הוותיק ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל שסיפר לו הגה"ח ר' שמואל שפירא זצ"ל, פעם אחת בשמחת תורה בביהמ"ד של אנ"ש בעיר העתיקה, רצו הצעירים להמשיך בריקודים אף שכבר היה סמוך מאד לזמן של שבע שעות. ניגש זקן אנ"ש הגה"ח ר' אברהם שטרנהרץ זצ"ל ודפק על הבימה וזעק בקול גדול: "מי יקיים את דברי השו"ע אם לא אנחנו חסידי ברסלב! הלא נפסק בשו"ע שהמאחר להתפלל מוסף אחר שבע שעות נקרא פושע...!" וכן שמעתי

בקלטת מהרה"ח ר"מ שכטר שליט"א שסיפר עובדא זו שהוא זוכר זאת מצעירותו.

יב. שמעתי מזקני ר' מרדכי אלעזר רובינשטיין זצ"ל, שפעם אחת בליל שבת התפלל ר' הירש לייב ליפל זצ"ל בציון הרשב"י במירון, ובתוך תפלתו בכה בבכי ותחנונים לפניו יתברך ושאלו המקובל הגה"צ ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל שבת מעג מען וויינען? ענה לו ר' הירש לייב: און זינדיגען מעג מען... (=וכי לחטוא כן מותר בשבת).

יג. שמעתי מהרה"ח ר' נחמן ישראל בורשטיין שליט"א, שכשהלך אביו זקן אנ"ש הרה"ח ר' משה בורשטיין זצ"ל לבקש המלצה מהגאון האדיר ר' ישראל זאב (ר' וועלוול) מינצברג זצ"ל עבור ישיבת 'אור אברהם' ע"ש ר' אברהם שטרנהרץ זצ"ל. סיפר לו הגרי"ז שבהימלטם מהעיר העתיקה בשנת תש"ח שהיה בליל שבת, בהגיעם לשכונת 'קטמון' עמדו כל הציבור הק' - שכלל את הרבנים הגאונים רבי וועלוול מינצברג, ר' בניציון חזן, ר' דוד יונגרייז ועוד רבנים חשובים - בחוסר אונים, באין להם יין לקידוש ולא פת לחם משנה וסעודת שבת, כי מרוב בהלה במנוסתם לא זכר אף אחד לקחת דברים חשובים אלו. ואז פתאום מוציא ר"א שטרנהרץ מחיקו בקבוק קטן של יין ושתי חלות קטנות והוציא את כולם בקידוש ולחם משנה... וסיפר הגרי"ז איך נתפעל מגודל ישוב הדעת של ר"א, שלא נתבלבל אף בתוך הפחד והבהלה שתקף את כל הציבור הגר בעיר העתיקה, רק קישר עצמו לנקודה השייך לליבו לעת הזאת (כמאמר רביז"ל בתו' ל"ד) והכין מה שצריך לשבת קודש המתקרב.

יד. עוד שמעתי מהג"ל, שכשהלך לבקש המלצה לישיבת 'אור אברהם' מהרב של קטמון

הגר"ר יהושע דייטש זצ"ל סיפר לו הרב דייטש, שפעם שבת אצלו חותנו הגאון האדיר ר' דוד שפרבר זצ"ל גאב"ד בראשוב שהיה מגדולי ההוראה בדורו, ובשבת אחה"צ לקחו חתנו להכיר לו את ר"א שטרנהרץ זצ"ל. בבואם לר"א סיפר הגר"ר דייטש לר"א על חותנו שהוא רב נודע ובעל הוראה מובהק, כנס עמו ר"א בשיחה ארוכה בעניני הלכה והוראה, ובתוך הדברים בלי להרגיש הסיט הדברים לעניני חסידות גבוהים וארוכים על ענין סימני ביצים המובא בשו"ע: "ראשם אחד חד וראשם אחד כד" שמוהרנ"ת מאריך בטוב טעם בליקוה"ל לרמז בכל זה ענינים נפלאים של התחזקות באמצע ימי החשכות של בין המצרים, וכך דברו כשתי שעות, ופתאום הפסיק ר"א את שיחתם באמרו שצריך לילך כבר להתפלל מנחה. (כך בלי להביט על השעון הבחין שהגיע שעת המנחה). וביצאתם אמר הרב מבראשוב לחתנו: "לית דין בר נש!" איך שבלי להרגיש סחף אותי מעניני הוראה מובהקים פתאום גלש לחסידות ודיבר דיבורים נפלאים ומתוקים כאלה.

טז. עוד שמעתי מהג"ל, שאחרי חתונתו שאלו חמיו

ר' יחזקאל שרגא מרגלית ז"ל אם הוא רוצה להכיר ברסלב'ער חסיד וותיק מפולניה? ענה לו "בוודאי!" ולקח אותו להחסידי הוותיק ר' אלתר בניציון קראסקאף זצ"ל (רבו של ר' שמואל הורביץ זצ"ל), ודיבר עימם ראב"צ הרבה ובתוך הדברים אמר להם: "אינכם יודעים איזה אוצר יש לכם בקטמון, החסיד הישיש הוותיק ר"א שטרנהרץ זצ"ל הבקי בכל הליקו"מ ולקה"ל בע"פ כלשונם ממש, והוא שימש את רוב תלמידי מוהרנ"ת ויצק מים על ידיהם ושמע מהם אלפי שיחות וסיפורים ואין כמוהו בקי בכל השיחות והסיפורים מרביז"ל ומוהרנ"ת ותלמידיהם אחריהם, אשרי חלקיכם, תנצלו את האוצר הנפלא השורה עמכם!"

טז. עוד שמעתי מהג"ל שסיפר לו הרה"צ ר"ש שפירא ז"ל, שר"א שטרנהרץ הגיע ארצה בר"ח אדר תרצ"ו, וז' אדר חל אז במוצש"ק, ונסעו קבוצה מאנ"ש שמנו 12 איש לשהות על שב"ק במירון אצל הרשב"י. ור"א התפלל לפני העמוד קבלת שבת, ובשחרית מישכן עד' ומוסף במתיקות נפלאה מאד. ובסעודה שלישית דיבר תורה מליקו"מ בע"פ ושילב בתוכו את כל הביאורים מליקוה"ל ופרפראות לחכמה והכל בע"פ כלשונם ממש. ודיבר עוד הרבה דיבורים נפלאים במתק לשונו והיה חושך גמור ולא יכול לראות את פניו, ומגודל התענוג הנפלא שהרגיש בנועם דבריו מתוקים דמיון לעצמו שרביז"ל בעצמו יושב ואומר תורה... וסיים ר"ש: "נחמן מה אומר לך: ס'איז געווען א ליכטיגער שבת!"

יז. שמעתי מדודי ר' יהושע דוב רובינשטיין שליט"א, שכרשלו"צ ז"ל עבר פעם ניתוח והיה חלש מאד, ביקש מדודי שיבא לפנות בוקר לקחתו עם רכבו לביהמ"ד כי קשה עליו ההליכה. לשאלתו מתי לבוא, עשה רלו"צ חשבון: הנין' בשעה פלוני, והא צריך להתכונן מקודם ללמוד קצת ולומר קרבנות וכו', ולכן תבא בשעה 3:15 לפנות בוקר. דודי בידעו את רלו"צ כדייקן גדול על זמנו בא באמת כל יום בזמן המדויק, ורלו"צ נהנה ממנו מאד. ואמר לר' יונתן גרינוולד: "יהושע בערל איז א סאלדאט!" יום אחד איחר ב-3 דקות ורלו"צ כבר התחיל לרדת את המדרגות לבדו, כששמע את פסיעות ר' יהושע דוב שהוא עולה ובא אליו אמר לו: "שעי' יונתן סאיז שוין 3 מינוט נאך די צייט, דו וועסט שוין קיין סאלדאט נישט זיין!..."

יח. ידוע, שהגה"צ ר' אברהם אלי' מייזעס גאב"ד מינסק היה תקופה ארוכה ב'אומן' ושהה שם כמה פעמים בראש השנה, ועקב הרבה אחר עבודתם הנוראה של החבורה הקדושה של השרף הנודע ר' ברוך געצעס' וחבריו ר' הירש לייב ליפל, ר' לייבל צרטנר, ר' נפתלי דובינסקי ור' יענקל זיטומיר (המכונה ר' יענקל שרייער - הצועק) ונתפעל עד מאד מעבודתם הנוראה בקור האיום הרוסי של 30 מעלות מתחת ל-0 באין להם אפילו מעילים ראויים לקור כזה...

"מי יקיים את דברי השו"ע אם לא אנחנו חסידי ברסלב! הלא נפסק בשו"ע שהמאחר להתפלל מוסף אחר שבע שעות נקרא פושע...!"

בג. שמעתי מרג"י בורשטיין בשם ר"ש שפירא ז"ל שאמר על הפסוק: "עונג קרא לשבת" - 'קרא' ר"ת: קודש ר'והניות אלקות. כמבואר בליקו"מ "אכילת שבת כולו קודש כולו אלקות כולו רוחניות".

כד. שמעתי מהגרי"מ שכטר שליט"א, שראו בחוש על ר' אפרים'ל מפשעדבארז שכל אכילתו היתה רק כדי שיוכל לברך ברכת הנהנין. כי האכילה היתה מועטת ובזמן מועט ביותר, אבל הברכות ובפרט 'ברכת המזון' לקח זמן רב במתניות ובדביקות נפלא. עוד סיפר שר' אפרים'ל הבחין פעם איך שאברך אחד הלומד בכלל הביא חתיכת עוגה לאכול בהפסקת הצהריים, כי לא הספיק לו הזמן לנסוע הביתה ולחזור לכולל. אמר לו ר' אפרים'ל: "הרי זה הפסד גדול! כי אתה מפסיד כמה ברכות באכילת מזונות במקום פת, נט"י, ברכהמ"ז שהוא ג' ברכות. הלא יכולת לקחת חתיכת פת ולחטוף עוד כמה ברכות".

כה. עוד סיפר, ששמע מהרה"ח ר' קלמן רוזין ז"ל, שבצעירותו כשלמד בישיבת "עץ חיים" אצל הגאון ר' חיים הקלמן ז"ל, שהיה ת"ח מופלג ובעל הסברה נפלאה, פעם אחת הקשה קושיה עצומה בסוגיא הנלמדת, וסיים: שעל קושיא זו ידוע בעולם הישיבות שאין עליו תשובה. בבואו לביתו סיפר זאת לאביו ר' אליהו חיים ז"ל, אמר לו רא"ח שילך לשאול את ר' אפרים'ל. שאלו ר' קלמן: מי זה - ההוא שנטול כל הזמן את ידיו בשטיבלאך...?! כי ר' אפרים'ל היה רגיל לעמוד זמן רב בשטיבלאך לענות קדושה וקדיש והיה נוטל ידיו תכופות מגודל קדושתו, ור' קלמן חשב שהוא איש תמהוני, ולא עלה על דעתו שהינו גאון עצום בכל מקצועות התורה בחריפות מדהימה. ענה לו רא"ח: "כן, כן, לך תשאל אותו!". והלך ושאלו ור"א מגודל ענותנותו ענה לו: בדיוק היום למדתי סוגיא זו, והשיב לו כלאחר יד תשובה חריפה ונפלאה לאמיתה של תורה.

למחרת כשאמר ר' קלמן את התשובה הנפלאה למג"ש ושאלו מי הגיד לך תשובה זו, ענה לו ר"ק: זה שנטול ידיו בשטיבלאך. אמר לו המג"ש לא יכול להיות! זה ענה לך א גרויסער ראש ישיבה! כי תשובה עמוקה כזו אינו יכול לומר רק אחד מגדולי הדור. ור"א מגודל ענותנותו ושפלותו לא הכירו עליו כלל שהוא גאון וחריף עצום וחשובוהו לאיש פשוט. ורק מתי מעט הכירו בגודל גאונותו וקדושתו כנראה קצת ממכתביו הנדפסים בספר 'עונג שבת' שאע"פ שזה רק קובץ מכתבים שכתב לאחד מתלמידיו רואים שם גאונות חריפות ועמקות נפלאים ביותר.

ביצאו מעמק הבכא הקומניסטי והגיע לשכון פעיה"ק ירושלים ת"ו, עלה לבית מדרשו ושאל מיד: "איפה ר' הירש לייב?" כי אחז ממנו עולם ומלואו מתוקף עבודתו הנוראה בכוחות בל אנושיים, כשהראו לו על זקן היושב בפינה שזה הוא, נזעק ר' אברהם אלי: "דאס איז נישט ר' הירש לייב!..." אתם יודעים מה היה ר' הירש לייב באומן.. שזה מה שראה אותו עכשיו - אף שגם פה היה נחשב לעובד נפלא ביותר, אבל לעומת מה שהכירו מאומן היה זה כאין ואפס.

יט. עוד שמעתי מדודי וכן שמעתי גם ממו"ח ר' ב"ש רייס שליט"א, שפעם אחת במוצאי יו"כ במירון אחרי תפילת מעריב כשכל הקהל הלכו להחיות את נפשם מהצום, הבחין שר' הירש לייב עדיין לא מש ממקומו וממשיך בעבודתו בכוחות וזעקות גדולות כמה שעות, אף שהיה כבר בגיל הזקנה. ורק אח"כ הלך לאכול משהו.

כ. עוד שמעתי ממו"ח שליט"א, ששמעו מפי בעל המעשה בעצמו - יהודי חרדי הגר בארה"ב, שבימי בחרותו התגורר בעיה"ק ירושלים ול"ע נפל מאד מדרך התורה והקדושה וכולם ריחקו אותו ולא רצו כלל להשתייך עמו, ורק הגה"ח ר' גדליה קעניג זצ"ל דיבר עמו וחזיק אותו. פעם אחת שאלו ר' גדליה אם הוא מתפלל תפילת מנחה, ענה לו שאינו יכול להתפלל, כי בשעה זו הוא נמצא רח"ל במקומות המטונפים וכו'. אמר לו ר' גדליה: אעפ"כ נעמידים שם באיזה פינה ומתפללים מנחה. וסיים הבחור, שבדיבור זה הציל אותו ר' גדליה מרדת שחת, כי מאז התחיל להתפלל מנחה בכל יום, ומעט מעט התחזק בשאר מצוות ודברים שבקדושה, ולבסוף נתחתן והקים בית נאמן בישראל.

כא. שמעתי מזקני רמ"א רובינשטיין ז"ל, פעם אחת שאל ר"א שטרנהרץ את ר' שלמה וקסלר זצ"ל: "מדוע אינם רואים את נכדיך אצלנו בביהמ"ד? השיב לו ר' שלמה: "דעם רעבינס זאך איז א שווערע ניסאלע, סאיז שווער דאס צו קיינען..." (=ענין רבינו הוא אגוז קשה שקשה ללעסו). כי יש הסתרה גדולה על ענינו של הצדיק האמת.

כב. שמעתי מר' אפרים נחמן אנשין שליט"א, פעם אחת היה רלווי"צ מצונן מאד, ואמר לו ראפר"נ שמועיל לזה הרבה לאכול אשכולית. ענה לו רלווי"צ בשאלה: "מתי אוכלים את זה?..." - כי כל שעות היממה היו מלאים כבר בשיעורים קבועים, חצות התבודדות וכו', כך שלא נשאר רגע אחד פנוי לאכילת אשכולית - אבל אם יסחטו לו לתוך האוכל יאכל אותו, וכך הוה. כי ההתמדה שלו היה מבהיל הרעיון.

> > >

המשך מעמוד 4

לציין שבדורות הקודמים היו הרבה מאנ"ש שקודם תיקון הכללי לא הזכירו בנוסח הריני מקשר אלא את שם רבינו ז"ל ולא את שאר הצדיקים (שהרי רביה"ק גילה את התיקון הזה) ורק אחרי תיקון הכללי בתפלה של מוהרנ"ת אמרו בנוסח המופיע שם וכו'ל, וכן אפשר לראות היום בלקו"ת המנוקד הראשון שנדפס ע"י הרה"ח ר' נחמן בורשטיין שליט"א.

הנוסח בהזכרת שם רבינו ז"ל כותב ראבר"נ (כו"א חו"ב הערה ט'): "גם אגב אורחא אמרתי להודיע למעיין, שרבינו ז"ל הזהיר לכל אשר יבקש בזכותו שיוכירו ע"ש אמו ר' נחמן בן פייגא ולא כשאר נפטרים אשר יזכרו ע"ש אביהם". אולם רלווי"צ ז"ל סיפר (שישי"ק ד' קמ"ו) שבאומן הזכירו בנוסח הריני מקשר גם את שם אביו בן פייגא ובן שמחה - בסדר הזה קודם שם אמו ואח"כ שם אביו (כך נשמע מפי זקני אנ"ש זצ"ל), וצריך עיון מדוע הוסיפו כן אחרי שרבינו הזהיר להזכירו רק בשם אמו, ואולי לא הזכירו שם אביו אלא בנוסח הריני מקשר ולא בכל הזכרת שמו לזכותו כלשון ראבר"נ. כאן המקום

המשך יבוא אי"ה.

לקדושים אשר בארץ

חקר קברי צדיקים בא"י

שמואל מאיר חשין

בימי יאשיהו המלך התגוררה בירושלים הנביאה חולדה (1), "אשת שלם בן תקנה בן חרחם שומר הפגרים" שהנביא אלישע החיה אותו בשעתו. היא היתה נכדתה של רחב (2) שנישאה ליהושע בן נון וירמיהו הנביא היה קרוב משפחתה. היא היתה מרביצה תורה לישראל בבית כנסת מיוחד לנשים (3) ועל שם מקום האולפנה שבה לימדה סמוך להר הבית נקרא המקום 'שערי חולדה' עד לימינו (4).

בנ"ך מסופר כי כאשר המלך שלח אליה שלוחים לשאול בדבר ה', גילתה את הפורענות העתידה לבא על ירושלים עקב חטאי אותו דור, יחד עם זאת מסרה את הבטחת השי"ת שהמלך יאשיהו הצדיק יסתלק לפני החורבן ולא יראה ברעה. הוזהר הקדוש (5) מגולה כי חולדה נמצאת בגן עדן בהיכלה של סרה בת אשר שזכתה להכנס לשם בחייה.

קברה של חולדה הנמצא במרומי הר הזיתים שימש מאז ומעולם כמקום תפילה והשתטחות לעם ישראל, ולמרות שבמשך הדורות קמו עוררין על זיהוי הקבר, דחו יהודי ירושלים את הטענות והמשיכו להשתטח במקום קדוש זה (6), החל מתקופתו של רבי אשתורי הפרחי בעל כפתור ופרח ועד לימינו, אנו מוצאים את הקבר מוזכר כמעט בכל ספרי המסעות והיומנים.

לדאבונו, כיום כמעט שנפסקו לגמרי הביקורים במקום, למרות שסמוך למבנה הקבר מתגוררת משפחה מוסלמית השומרת על המקום והם מגיעים לפתוח את השער בכל ביקור, יהיה מי שיהיה, כשהם מקבלים על כך תשלום מיוחד ממשרד הדתות הציוני - 'מרשעים יצא רשע' והפחד מההגעה למקום דרך שכונת אבו-טור הסמוכה והמושפעת בצעירים ערביים המיידים אבנים בתדירות למי שמנסה לעבור דרכם, כמו גם עצם ההמצאות בסביבה עוינת, גורמת לכך שרגל יהודית כמעט שלא תדרוך במקום.

קברה של חולדה היכן?

ממנו קרני השמש ידעו כי תוך כמה דקות תהיה השקיעה (10). כמו כן מביא רבי חיים פלאג'י (11) "חידוש גדול ונפלא" דאף בזמן הזה מי שנוטל לולב בחוה"מ סוכות אצל קבר חולדה שלפי חז"ל הוא בוודאי בשטח ירושלים המקודשת, מקיים מצות עשה מדאורייתא, ואם זהו ספק לא יקל מפני שאינו דרבנן.

ומכאן לפולמוס הנרחב אודות זיהוי הקבר:

חז"ל אומרים כי קברה של חולדה הנביאה נמצא בתוך העיר ירושלים עוד מימות נביאים הראשונים (12). כאשר פינו את הקברים משטחי ירושלים שנתקדשו לא נגעו בקברה מפני כבודה, ובמקום זה התקינו מחילה שיצאה מקברה וירדה לנחל קדרון ומשם יצאה הטומאה (13).

עם זאת כאמור, המסורת הצרופה מראה את קברה דווקא בראש הר הזיתים שענינו הראות שאין הוא בתחומי העיר העתיקה, וביניהם אף מפריד מורדו המערבי של הר הזיתים עם רבבות קברי ישראל ומערות הנביאים המצויים בו, שאין להעלות על הדעת שכל אלו נמצאים בתוך ירושלים המקודשת, וזאת מהטעם הפשוט שאין מלינים את המת בירושלים. כמו כן מפסיק ביניהם נחל קדרון שכאמור לשם היתה הטומאה יוצאת.

הדרך המובילה למרומי הר הזיתים עוברת דרך השכונה הערבית אבו-טור, ומשם יורדת בסיבוב חד ימינה ומיד שמאלה בירידה תלולה לכביש המוליך לחניון מלון קונטיננטל המצוי בראש הר הזיתים ונשקף ממנו. לפני הסיבוב החד מצוי מבנה קטן עם כיפה לבנה, בתוכו מדרגות ישנות המוליכות למערה עמוקה ובה מצבה מכוסה בפרוכות אשר על פי המסורת היהודית העתיקה היא הציון הקדוש של חולדה הנביאה, ואף בחייה התגוררה במקום זה (7).

החל מתקופת רבינו אשתורי הפרחי בתחילת האלף, אנו מוצאים כמעט בכל ספרי המסעות המזכירים מקום זה (8). כשהם מתארים בנין יפה ובתוך המערה קבר של שיש, בין השאר ניתן לציין את רבי יצחק חילו בספר שבילי דירושלים משנת ה'צ"ג, וכן רבינו עובדיה מברטנורא במכתב לאביו בשנת רמ"ח, רבי משה באסולה ורבי משה מפראג תלמיד השל"ה בשנת ת"י, ובעיקר יש לציין את רבי משה חאגיז בספרו "אלה מסעי" שמעיד כי הארז"ל אישר את קבר חולדה הנביאה שהיא על הר הזיתים (9).

בימים מקדם כאשר חפצו בירושלים לידע מתי זמן השקיעה נהגו להשקיף על מבנה קבר חולדה וכאשר ירדו

ונחל קדרון נשאר תמיד מחוץ לירושלים ולכל היותר היה כעין 'מובלעת' בתוך העיר (23).

אך כנגד כל הדברים הללו קם חוקר הארץ הידוע, הג'ר יהוסף שווארץ (24) ובספרו תבואות הארץ הקדיש מאמר מיוחד בו הוא מערער בדברים חריפים על זיהוי הקבר. בעקבותיו הלכו חוקרים רבים, בעיקר 'המתחדשים' כמו לונץ וחבריו, אולם גם רבים וטובים נטו אחרי ממצאיו, כמו הגרי"מ טוקצ'נסקי בספרו עיר הקודש והמקדש, וכן כמה ממחברי זמנינו. יתכן שעובדא זו גם היא 'תרמה' להפסקת התפילות בקברה של חולדה.

אמנם קטנם של ראשונים עבה ממתנינו, ומי יוכל כיום להשיב על דבריו, אולם חש אני לכבודם של רבותינו הכפתו"פ, מהר"ם האגוזי בשם האריז"ל, המהרי"ט, הרדב"ז ושאר גדולי ישראל לדורותיהם שקיימו את הקבר, ובדבריו הוא מחשיב אותם כטועים שהאמינו לתומם על מסורת מוטעית. ובכן אם נרכז את דבריו ונתמצת את טענותיו נמצא 5 טענות מרכזיות, המובאות בזה, ואיתם התשובות כפי שמובאים בספרים נאמנים וע"פ מה שהעליתי בס"ד:

(א) בדברי חז"ל אנו מוצאים שקבר חולדה נמצא "בתוך העיר" ואילו ראש הר הזיתים אינו בתוך העיר. וע"ז הרי כבר השיבו הכפתור ופרח, המהרי"ט והרדב"ז שירושלים המקודשת נמשכה עד לשם וגם הארכנו לעיל בכמה הוכחות שגם שם היתה העיר.

מצבת קבר חולדה כיום

(ב) בספר יוסיפון משמע שבעת החורבן עמד טיטוס בראש ההר ומשם להם, וכיצד יתכן שזה בתוך העיר? ובאמת שהתשובה מצויה בתוך דברי חז"ל בגמ' שבועות שם, שכן דווקא משום שהוא מקום 'תורפה' שמשם נוח לכבוש את העיר הלכו והקיפו אותה בחומה. אכן כנראה שטיטוס ידע מזאת, וכאשר נגזרה גזירה, בראשונה כבש איזור זה בכדי שמשם יקל עליו לכבוש את מרכז העיר ובית המקדש הנמצא ממול.

(ג) הטענה העיקרית: כל הראיה של המהרי"ט שהיו שתי בצעין וכו', אינה מדברת כלל על הר הזיתים אלא על ירושלים עצמה, והיא טעות סופר בש"ס שלנו, והגירסא האמיתית היא כפי שמופיע בתוספתא ששתי בצעין היו 'בירושלים' ולא בהר המשחה. אולם מה נעשה וכנראה שהגירסא האמיתית היא דווקא הגירסא שלנו, שכן הר"י מיגאש (רבו של הרמב"ם ותלמידו של הר"ף), לא רק שהוא גורס מפורשות 'בהר המשחה' אלא הוא גם מסביר מדוע נקרא המקום 'תורפה של ירושלים', לדבריו היות והר המשחה הוא הר גבוה על המדינה, (כלומר גבוהה מירושלים ובית המקדש עצמו), אם ההר לא יהיה מוגן מספיק תהיה אפשרות לכבוש משם את ירושלים, לפיכך בנו חומה על אותו מקום והכניסוהו לכלל ירושלים. והוא ממש כדבריו של המהרי"ט. ומה שבתוספתא מופיע 'בירושלים', אין זה הוכחה כלל, שכן כאמור הר הזיתים עצמו ג"כ נכלל בירושלים.

(ד) הנוסעים שבאו לפני תקופתו של הכפתור ופרח (רבי בנימין מטולדה, רבי פתחיה בעל אלה המסעות ורבי יעקב

קושיה עצומה זאת גרמה לרבים וטובים להסיק שהמסורת איננה נכונה, אולם למרבה הפלא כבר התחבטו בשאלה זו גדולי רבותינו המהרי"ט שהיה מרא דאתרא בירושלים, והרדב"ז רבו של האריז"ל בנגלה. המהרי"ט (14) מיישב זאת לאור דברי חז"ל בגמ' שבועות (15) שבהר המשחה היו שתי 'בצעין', התחתונה נתקדשה בימי בית ראשון והעליונה נתקדשה בימי עולי בבל שאף הקיפו אותה בחומה וזאת מפני שאיזור זה הוא 'תורפה' של ירושלים ונוחה להיכבש משם. הוא מוכיח בכמה וכמה ראיות שמקום מגוריה של חולדה הנביאה היתה באיזור העליון בין שתי החומות (16), ולדבריו התקיימה שם שכונת בתים ולא היה להם חומה ולכן קברוה שם, ולאחר שקידשו גם איזור זה ופינו את המתים שנקברו שם, לא ההינו לנגוע בקברה אלא התקינו מחילה להוציא את הטומאה. ואילו הרדב"ז (17) מיישב על פי עדות ההוא סבא בגמ' בבא בתרא (18) שזכה לראות את ירושלים 'קמייטא' ותלת פרסי הוואי, "נמצא בו בירושלים קמייטא קבר חולדה בתוך ירושלים – אף על פי שעתה היא בראש הר הזיתים".

ובאמת קדם לרדב"ז רבינו אשתורי הפרחי בספרו כפתור ופרח, שהוא הראשון הכותב כי קבר חולדה הנביאה נמצא בהר הזיתים, וגם הוא כותב שירושלים קמייטא התנוססה גם במרומי הר הזיתים, והוא אף מוכיח מירושלמי מפורש (19) שבהר הזיתים היו נוהרים בטהרות כחלק בלתי נפרד מירושלים. וכדבריו נקט גם רבי ישראל משקלוב בספרו פאת השולחן. ויש מביאים (20) ראיה נוספת מרש"י במס' סוכה (21) על המשנה שלא היתה חצר בירושלים שלא היתה מאירה מאור שמחת בית השואבה, ופירש רש"י שהכותל 'המזרחי' של הר הבית היה נמוך בכדי שהאור יגיע לתושבי הצד המזרחי של הר הבית. והיות והמורד המזרחי של הר הבית תלול מאד ולא יתכן שם מקור ישוב, מן ההכרח שירושלים היתה גם על הר הזיתים המתרום ממזרח.

אולם עדיין נשאר קושי מסוים, כיצד יתכן שנחל קדרון ושאר קברי הנביאים, כמו זכריה ומערת בני חזיר, נמצאים בשטח שבין הר הבית לראש הר הזיתים, וכן כיצד קברו שם רבבות נפטרים במשך הדורות ולא חששו שהמקום מצוי בתוך ירושלים המקודשת שאין מלינים בה את המת?

וראיתי רבים הנבוכים ומתרגצים בדוחק כל אחד לפי דרכו (22). אולם האמת יורה דרכו, שבאמת מי שמכיר את השטח בפועל ומעיין במפות נכונות, יווכח כי קבר חולדה אינו ממוקם בפסגת הר הזיתים הידועה שבראשה נמצא כיום מלון קונטיננטל, אלא בפסגה גבוהה יותר המתנוססת לצד צפון והיא כיום מיושבת לגמרי בבתי שכונת אבו-טור, וממנה יש רצף מיושב עד לעיר העתיקה, ואין שום קברי ישראל המפסיקים בינה לבין מקום המקדש. (ראה מפה מצורפת). ולפי"ז נלענ"ד שכאשר קידשו את ה'בצע' העליונה היינו רק החלק הצפוני יותר, שהוא גם הגבוה יותר ומתאים יותר להקרא 'תורפה של ירושלים' אולם החלק הדרומי שהוא מקום הקברות כיום

מכחישים כל קשר לבית המקדש היהודי, וטוענים ששם עלה נביאם הידוע לשמים... האם מפני סברתם העיז מאן דהוא לערער על זיהוי המקום הקדוש ביותר בעולם??? אלא הדבר ברור כפי שקיבלנו מאבותינו ורבותינו בכל הדורות שאין להתייחס כלל לדברי הגויים ולאגדותיהם והבליהם, שאינם מעלים ואינם מורידים דבר. ורק דברי חז"ל ורבותינו במשך הדורות הם שקובעים, והרי נאמנים עלינו דברי גדולי ישראל, והאריז"ל בראשם, שקבעו כי אכן קבר חולדה נמצא שם בראש ההר וכי המקום היה חלק בלתי נפרד מירושלים המקודשת.

לסיום הנני לספר חלום נורא שחלמתי הצדקנית מרת חנה לבל ע"ה אשתו של החסיד הנודע רבי יונה לבל זצ"ל כפי ששמעתי מחתנה הרה"ח ר' שמעון שפירא שליט"א ששמע מפי: באחד הלילות בערך

בשנת תשכ"ח, נגלתה חולדה הנביאה בחלום הלילה למרת לבל כשבפיה טענה כואבת "מדוע הולכים ומשתטחים על כל קברי הצדיקים ואילו על קברי אין אף אחד מגיע???". הדבר אירע בשנת תשכ"ח, כשנה לאחר שהתאפשרה הגישה למקום, ומאז הקפידו מרת לבל וחברותיה להגיע תכופות למקום. גם זקני וחשובי אנ"ש, כר' שמואל שפירא ובניו ועוד רבים נהגו רבות להשתטח במקום. והשי"ת יעזור שתהיה דרך כבושה לרבים ותתאפשר הגישה גם כיום לכל מאן דבעי ונוכה להשתטח על קבר הנביאה ללא פחד ומורא.

מפת ירושלים קמייא

שלח רבינו יחיאל מפאריז) אף שהזכירו את המקומות הקדושים בירושלים והר הזיתים, לא הזכירו את קברה של חולדה. אם היו מציינים את קברה במקום אחר בעיר אולי היו דברים בגו, אך היות ואין הם מציינים כלל את מקום קבורתה, האם משום כך נלך ונבטל את כל הנוסעים הבאים, מהם גדולי ישראל מובהקים, שכן הזכירו את המקום והחזיקוהו לאמת. ואם

נלך ונבדוק, נמצא שקברי צדיקים רבים, המקובלים ללא עוררין, אינם מופיעים בספרי המסעות הללו, והבולט שבהם הוא קבר רשב"י במירון, שר' בנימין ור' פתחיה מזכירים את מירון, מציינים בה את קברי הלל הזקן ושמואי ועוד כמה תנאים, והפלא ופלא, הם אינם מזכירים אפילו ברמז שקיים שם קברו של רבי שמעון בר יוחאי!!! וכי זוהי ראייה שקבר רשב"י אינו אמת? אתמהא. והרי ידוע הכלל לא שמענו אינו

ראיה, והוכחה ניתן למצוא בכך שגם

כיום, לאחר שבכל מאות השנים האחרונות הקבר היה ידוע, כיום רוב מנין ובנין של הציבור החרדי אינם מודעים כלל לקבר חולדה.

(ה) הנוצרים והמוסלמים טוענים שהקבר הוא משלהם (ואין כאן המקום לפרט וד"ל). ותמה תמה אקרא, הלא רוב המקומות הקדושים בא"י שהיו מוחזקים בידי הגויים, זכו לכל מיני מסורות ואגדות מוסלמיות או נוצריות שונות ומשונות, ולדוגמא בעלמא אזכיר את מקום קודש הקדשים בהר הבית, שהערבים

מ"מ הערות והוספות:

- (1) מלכים ב, כב. (2) רד"ק שם. (3) רוב הפרטים מתוך סדר הדורות ג' אלפים ר"פ. (4) מדרש חז"ל, מובא ברש"י במלכים שם. (5) פר' שלח עמ' קלט.
- (6) עדות הגאון רבי משה נחמיה כהנוב מגדולי ירושלים לפני כמאה שנה בספרו שאלו שלום ירושלים עמ' 99. שלמרות שבעל תבואות הארץ שלל את זיהוי הקבר, חזקה על בני ירושלים המסורת הישנה ובייחוד דברי מהר"ם חאגיז בשם האריז"ל על נכונות המקום. (7) כך מוכיח המהר"ט בתשובתו המובאת להלן. (8) ומהם המזכירים סגולות שונות, כמו לעשות הקפות לקברה "בהלחצנו אל הקיר" (כי המצבה סמוכה מאד לקירות...) תוך קריאת פרק "אשת חיל מי ימצא" וגו', "וחכם אחד הביא פקעת חוטים ויהי הולך סביב וכוך החוטים על מצבתה לשלחם לקרוביו לחוץ לארץ לסגולה למעוברים לכוך אותם על מתניהן לבל תפלנה". (ספר החותל המערבי לר"ש בן ציון). (9) יש שהעירו כי מהר"ם חאגיז מביא מקור לדבריו בספר שער הגלגולים בסופו, אולם המעיין בשער הגלגולים שלפנינו יראה שאין הדברים מופיעים כלל, וראיתי בקונטרס של הגר"מ מורנגשטרן על קבר דוד המלך שמתרץ כי ידוע שישנם כמה כת"י של שער הגלגולים ונאמן עלינו מהר"ם חאגיז שראה כת"י זה. ויש לעיין בזה היות ובזמננו ידוע על כת"י של מהר"ם בעצמו וגם שם לא מופיע דבר, ואולי יש כמה כת"י ממהר"ם בעצמו. (10) ספר זרח השמש להגר"ש מלכא שיו"ל בשנת תרנ"ח. (11) מועד לכל חי סי' כג, בשם בכורי יעקב סי' תרנח. ומביא שם בשם ספר גט פשוט דביאר גבול קצה הר ציון והתחלת ירושלים. (12) תוספתא נגעים פ"ו. (13) אבות דרבי נתן פל"ה, תוספתא ב"ב פ"א, ירושלמי נזיר פ"ט ה"ג ובמס' שמחות פ"ד. וראה בספר 'קדושת ירושלים' להרה"ח ר' שמואל צציק שמאריך להסביר ענין זה. במפרשים ישנם כמה וכמה ביאורים על מיקומה וטיבה של מחילה זו, בולט ביניהם פירושו של הקרבן העדה על הירושלמי (נזיר פ"ט) "מחילה היה שם. תחת הקברים ומפנין אותן דרך המחילה ולא נודע לבני אדם שפינהו" ולפי דבריו נפל פיתא בבירא גם בזה וגם על קבר דוד המלך. וכבר הקשה עליו הגר"מ בספרו שהרי אמרו חז"ל "ולא נגע בהן אדם מעולם", והאמת היא שבשיירי קרבן הוא עצמו מקשה על פירושו שנובע מתוך גירסתו בירושלמי "ולא נגע בהן אדם לפנותו" מעולם" מדברי חז"ל וכי צדיק קבור בשאינו שליו וכותב שהגירסא במס' שמחות "ולא נגע בהן אדם מעולם" נראית יותר נכונה כי לפיה נמצא שאמנם לא פינו את קברות הצדיקים. (14) ח"ב יו"ד סי' ל"ז. (15) דף ט"ז ע"א. (16) וכפי שרואים מפורש ברש"י במלכים שם: "והיא יושבת בירושלים במשנה - חוץ לחומה, בין שתי החומות, שהיא משנה לעיר" (17) ח"ב תרל"ג. (18) דף ע"ה ע"ב. (19) תענית פ"ד ה"ה, "שתי ארזים היו בהר המשחה ותחת אחד מהם ארבע חנויות של מוכרי טהרות וכו'". (20) אנציקלופדיה תלמודית נספח לערך ירושלים הערה 180, וראה שם בהרחבה אודות פולמוס דנן. (21) דף נ"א ע"א, ד"ה שלא. (22) ראה עיר הקודש והמקדש, קובץ נועם במאמר הגר"מ הורבין, ובביאור הגר"מ גרוסברג על מגילת תענית, ובעוד כמה וכמה קובצים ומאמרים שאכהמ"ל. (23) ולפי דברים אלו מתורצת גם הקושיא שהקשה בעל תבואות הארץ ועוד, שחז"ל מציינים מקום שריפת הפרה בהר המשחה ושהוא מחוץ לירושלים. ולא קשה מידי דמקום זה נמצא בחלק הדרומי יותר שלא נתקדש. (24) ידוע כאחד מגאוני ירושלים, ועל פיו פסקו רבותינו המנחת יצחק והבד"צ שאיזור הערבה אינו בשטח ארץ ישראל ואין נוהגים בו דיני שביעית. וראה בסוף ספר 'העקוב למישור' שחיבר הרב שמעון מן מאנ"ש דבית שמש, מאמר 'כבודה של תורה' בו הוא מוחה נמרצות נגד אלו שרצו להטיל דופי בבעל תבואות הארץ, ומוכיח בארוכה ע"פ תולדותיו שאין לפקפק בגדולתו וקדושתו. ודלא כספר עמק הערבה שחיבר הרב שווארץ הטוען שהבד"צ לא סמכו עליו ומפקפק על נאמנותו בהלכה.

חידושים וביאורים בתורה הזמנית

במדור זה יובאו חידושים,
ביאורים והתחזקות עפ"י התורה הזמנית הנלמדת ע"י האברכים

מען לשליחת חידות: 054-8485412

רזי תורה כמו שראיתי זה בעיני במורי ע"ה וחכמים כיוצא בו".
ובראשית חכמה (שער הקדושה פ"ז) כותב: "והעיקר שצריך
האדם לעשות ביום השישי בגופו לקנות קדושת שבת ונשמה
יתירה, היא טבילה ב'מ' סאה, כדי לפשוט לבוש רוח חול
וללבוש רוח קדושת שבת שהיא רוחא דנשיב מעתיקא שצריך
טבילה, וכולי האי ואולי שישרה עליו אותו הרוח"ק ומהם
התשובה בהרהור ומעשה וכו' וכיון שתבוא לו נשמה קדושה
בוודאי יגבר עליו ויהיה עניו וירא חטא" וכו' עכ"ל.

ובספר יסוד ושורש העבודה (שער ח' פ"א) כותב: "מצוה
גדולה לטבול בערש"ק, כי הטבילה בערש"ק מועיל לקבל נשמה
יתירה בשבת, ובלתי טהרת המקוה בוודאי לא ישיגה וכו' כי
כל המרבה בטבילה הרי זה משובת, שבכל טבילה שאדם טובל
את עצמו יותר ממשיך עליו קדושה ביותר הן בחול והן בשבת"
עכ"ל.

המורם מכל הנ"ל שיש ענין גדול לטבול בפרט בערש"ק ש"י
טבילות וכו"ל.

(וכמובן שערום יעשה בדעת שלא יצא שכרו בהפסדו
כשיטבול ש"י טבילות כשיש ריבוי אנשים במקוה, כי אז יכול
לגרום צער ועגמו"ל להציבור הנמצאים שם וד"ל)

חבורת "חברים מקשיבים" בכולל חצות "אורות הנחל"
נמסר ע"י משה אייזיק שפירא

ביאור בענין "שיתין בתי" המבואר בתורה ט"ו

רביה"ק מבאר כאן ש"שיתין בתי" מרמז על החסד שבתפילה.
ומבואר שהכוונה בכך הוא על עצם הזכות והחסד שניתן לנו
לקרא ולדבר אל השי"ת. וכלשונו הק': "כי אם לא היה חסדי
השי"ת לא היה כדאי לקרא ולכנות את השי"ת בתארים
ושבחים ותיבות ואותיות" וכו'.

ולכאורה צריך להבין, שהרי לפי הנראה לדעתנו עיקר החסד
בתפילה זה מה שאנו קוראים ומבקשים מהשי"ת והוא עונה
לנו, וא"כ היה צריך להדגיש יותר את ענין החסד שבתפילה
בזה שהשי"ת עונה לבקשתנו ותפילתנו ולא כ"כ את החסד
שבעצם הזכות לקרא אליו? אך מכאן מוכח שדווקא עצם
הזכות שבקריאה והפניה אליו יתברך זהו עיקר חסדו, ואם כי
לפי הנראה לעינינו התפילה היא רק אמצעי לקבלת טובתו
והשפעתו, ומשום כך נאלצים לפנות אליו ית', אך למעשה
כוונה כזו היא דרגה ב' בתפילה, והדרגה הראשונה והעיקרית
בתפילה היא עצם הפניה והדיבור אליו ית' ללא פניה עצמית
כלל וכלל של מילוי רצון ובקשת המתפלל. ועל הסוג הזה
של תפילה מוסב בעיקר הכתוב בהמשך ש"הקב"ה מתאווה
לתפילתן של ישראל" וכו'.

וענין זה מבואר בכמה ספרי קודש ובפרט בספרי רביה"ק
ומוהרנ"ת, וכן בתורה זו רואים במפורש שמהות התפילה הוא
בבחי מסירות נפש וביטול הרצון העצמי לגמרי וכלשונו

ב"ה שזכינו לקבל דברי תורה מכמה אברכים על תורה ט"ו
קמא – "אור הגנוז", וכעת שבעז"ה עוברים לתורה י"ז ויהי הם
מריקים שקיהם", תקוותנו רבה שיעטרפו רבים ללמוד את
התורה באופן המביא לידי מעשה, לקיים את רצון רבינו הק'
ללכת עם תורה, ואת חידושי התורה שיעלו במצודתכם שילחו
אלינו עבור הגיליון הבא.

הר"ר אברהם שלום הלוי שישיא הי"ו

גימטריאות ר"ת וסו"ת לתורה ט"ו

- (א) ר"ת מי ש'רוצה ל'טעום ט'עם א'זר ה'גנוז עם ה'ר' תיבות
בגימטריא כמו ר"ת ש'ישפוט כ'ל ע'סקיו עם הכולל.
- (ב) סו"ת א'ם א'ין ד'ין ל'מטה י'ש ד'ין ל'מעלה בגימטריא סו"ת
לעשות ד'ין בזה האדם עם ה'ר' תיבות והכולל.
- (ג) בקיצור ל'קו"מ (אות ג) כתב: ועיקר הדעת הוא בלב –
שידע את השי"ת וכו' עד שיתעורר לעבדו באמת ומרומז
בסו"ת ודעת' אלוקים' תמצא' (המוב"פ) – אותיות 'אמת'.
- (ד) ר"ת ס'ליק ו'יטיב ב'אילנא בגימטריא כמו ר"ת ח'ושך
ס'תרו (המוב"פ).
- (ה) סו"ת ה'ר' זה קנתה ימינו' ויגרש' גימטריא 'תפלה' עם
הכולל.
- (ו) כ"י יהי"ה לה"ם דב"ר עם הד' תיבות בגימ' מ'שה'.
- (ז) ר"ת ה'כל צ'ריכין ל'מרי ח'יטיא בגימ' כמו ר"ת ס'ני ע'דיף
עם ב' התיבות והכולל.
- (ח) סו"ת בתי' מלכות' כמו סו"ת סמכוני' באשיות'.
- (ט) ר"ת כ'י ע'ליך ה'זרגנו כ'ל היום כמו ר"ת ו'אינו ח'ושב
ל'כלום א'ת ע'צמו עם ה' התיבות.
- (י) ר"ת נ'שמתין מ'אילנא ר'ברבא נ'פקין עם הד' תיבות
והכולל בגימ' ר"ת של ש'ם מ'דור ה'נשמות.

ענין ש"י טבילות בערש"ק עפ"י תורה ט"ו

מבואר בפנים: "ע"י שמעלין היראה לשרשה יסיר מעליו כל
הפחדים" ואפשר לומר שזהו מש"כ בספר המדות (יראה כ"ח)
'מי שיש בו יראה, כשבא פחד לעולם הוא לא יפחד. וגם אתי
שפיר עוד שם (יראה ל"ו) ש"י טבילות מסוגלין ליראה' [ש"י
ר"ת י'ראת ש'מים], ובערך פחד (י"ח) ש"י טבילות מבטלין
הפחד. ולפי המובא כאן בתורה הא בהא תליא – יראה וביטול
הפחד ודו"ק.

וענין ש"י טבילות דווקא בערש"ק, ע"פ מה שכתוב ב'קרא
דשבתא' שמקשר תורה זו לעניני שב"ק ותוכן דבריו בקצרה;
שבער"ש הזמן לשפוט עצמו על כל עסקיו כי הוא אחד מד'
זמני תשובה, ואח"כ זוהה ע"י הנשמה יתירה לטעום טעם אור
הגנוז בשב"ק עיי"ש בארוכה. [וכן כתב הראשית חכמה (שער
אהבה פ"ו ס"ה): "וביום שבת מצד הנשמה היתירה הבאה,
ירגיש בנפשו תענוג נפלא. ואם חכם הוא, על ידו יתגלו לו

שבנגלה ושבנסתר י"ל, שכל כלל ישראל חיבורם לה' הוא ע"י תורה שבנגלה וקיום מצוות כפשוטם, וזה הכל צריכין לה, אבל תורה שבנסתר – סתרי תורה פנימיות המצוה זה לא כל אחד צריך (כלומר שזה יהיה החיות שלו). ולדוגמא: "מצוות שבת" כל כלל ישראל צריכים לקבל ולשמור שב"ק כפי תורה שבנגלה, ומרגישים חיות בשב"ק ע"ז, ואינם בדרגא שכדי לקבל חיות צריכים את הפנימיות – האור של שב"ק שזה הסתרי תורה. אבל יש אנשים בבחי' כהנים – מקודשיו ומקוראיו שהם צריכים את הפנימיות – האור של שב"ק ובלא זה חסר להם החיות של שב"ק (וזה הכוונה צריכין לה שהם צריכים את האור – הסתרי תורה שבכל דבר).

(ולפי זה יבאר שיחתו הק' של רביה"ק שאמר: "איך יכולים לחיות מבלי חדשות" ולכאן תמוה מדוע אי אפשר לחיות בלי זה, אלא שלדרגתו העמומה היה צריך תמיד לחדשות והתחדשות ולא יכול לחיות מבלי זה). וזה אפ"ל כוונתו במש"כ זעירין אינן דצריכין לה שזעירין אינן שצריכין את סתרי תורה ובלא זה חסר להם בחיים כמו כהן שאין לו אכילת קדשים.

ה' יזכנו להיות ממקודשיו וממקוראיו שזוכין לאכול קדשים – לזכות לסתרי תורה ולטעום טעם "אור הגנוז" כבר בעוה"ז אמן.

יחיאל צוקר

כל פעם שנכנסים ללימוד ליקו"מ בהבנה – לא בגירסא בעלמא, אפשר לראות את הקשרים וקשרי קשרים הקשורים זה בזה כמין חומר, ואיך שכל התנ"ך וחז"ל וכו' מתחווים בצורה ברורה עפ"י דברי התורה. וממש אפשר לטעום בזה מתיקות התורה (טעם אור הגנוז...) והרי דוגמא קטנה לכך מהתורה בה עסקנו – "אור הגנוז":

רבינו הק' מביא כמה פעמים שאברהם הוא בחי' תפלה ובתוך המאמר של רבב"ח מוסבר הקשר לאברהם, חסד, שיתין בתי, מלכות, תפלה וכו'. והנה יש להתפלא שהתפלה שרבינו מדבר בתורה זו זה תפלה בשלימות 'במסירות נפש' נעשה אכזרי על בניו כעורב' 'משחיר פניו כעורב' ו'מתפלל בלי שום כוונת תועלת עצמו' ועוד לשונות, שרק ע"ז יכול להשיג התורה שלעתיד ש"היא אינה גבול ואינה נתפסת בגבול". וא"כ למה רבינו מסתפק בלהוכיח שאברהם הוא בחי' תפלה ולא מבאר הקשר בין אברהם לבין תפלה במסירות נפש?

התירוץ לדבר זה מבואר ברמזיה כדרך אגב ב'ביאור הליקוטים' בסוף התורה, שם כותב "זה אברהם שנעשה אכזרי על בניו כעורב ממש" היינו אברהם אבינו עקד את יצחק בנו במסירות נפש "אכזרי על בניו", וא"כ הרי לנו הקשר בין אברהם שהוא בחי' תפלה לבין מסירות נפש. ואגב זה עיין במראה מקום שרבינו מביא מעירובין כ"ב ע"א "שחורות כעורב במי אתה מוצאן (את התורה) במי שמשכים ומעריב עליהם לבית המדרש, רבה אמר שמשחיר פניו עליהם כעורב, רבא אמר שמשכים עצמו אכזרי על בניו כעורב" אומר ע"ז רש"י "שמשכים ומעריב: 'שחורות' לשון שחרית 'כעורב' לשון ערבית". וא"כ אולי יכול לרמוז על תפלת שחרית וערבית שזהו הבנין של התורה, שע"י שמשחיר פניו בתפלה ללא כוונת תועלת עצמו זוכה לתורה שלעתיד.

גם לפני זה מבארת הגמרא תחילת הפסוק "קווצותיו תלתלים וגו'" מלמד שיש לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות". אפשר לרמוז שזה קאי על סודות

הק': "שמתפלל בלי שום כוונת תועלת עצמו, ואינו חושב לכלום את עצמו, ונתבטל כל עצמותו וגשמייתו, ונתבטל כאילו אינו בעולם". ודבר זה שייך רק כשזוכים לטעום את התענוג האמיתי של תפילה בעצם, בלא שום כוונה שהשי"ת ימלא מבוקשו, רק רצונו בביטול מוחלט לרצונו ית'.

ואפשר להוסיף שסוג תפילה כזו מכונה בשם 'הודאה' [כמו שמוכח מלשונו הק' "לקרא ולכנות את השי"ת בתארים ושבחים" וכו' שזה שייך רק בתפילת הודאה] ועל כך כתוב בתורה ב' תנינא שרק תפילה זו תישאר לעתיד לבא.

ובכך ניתן למצא רמז נאה על מה שכתוב בפנים שע"י תפילה דייקא זוכין לאור הגנוז, כי דייקא ע"י תפילה של מסירות נפש שכאמור מהותו 'הודאה', והרי רק זה יישאר לעת"ל, על ידה זוכין לתורת עתיקא סתימאה שיתגלה לעת"ל, ודו"ק.

ומצאנו רמז נאה לכך בהמשך התורה (לפי הכלל הידוע מראבר"ן שכל דברי רביה"ק הם בפלס וכו') שבפירוש על מאמר רבה בב"ח מביא רביה"ק שהתיבות 'שיתין בתי' מרמז על חסד ומרמז שם פעמיים על חסד: על המילה 'שיתין' שמרמז על אברהם – חסד [ששים המה מלכות שרש"י מבאר שמוסב על אברהם איש החסד], וגם על המילה 'בתי' [בתי מלכות, ששים המה מלכות] ואולי אפשר לומר שזה מרמז על ב' החסדים שבתפילה, הן החסד העיקרי שבעצם הזכות שניתנה לנו לפנות אליו ית', והן החסד שהשי"ת שומע תפילתנו וממלא צרכינו.

ויה"ר שזוכה ל"אור הגנוז" שיתגלה לעתיד לבא במהרה בימינו אמן.

נתן יוסף בורשטיין

בסעיף ד' כותב רבינו "והתורה שבנגלה הכל צריכין לה, אבל התורה שבנסתר זעירין אינן דצריכין לה".

הנה תו' זו היא מלשון רבינו, ובלשונו הקדוש ידוע שיש לדקדק כמו במקרא, ולכאורה היה צריך לומר זעירין אינן 'זוכין' לה ולא 'דצריכין' לה, לפי שכל קיומנו בגלות הוא רק בזכות הסתרי תורה כמו שאמר רשב"י בזהר דא יפקון מן גלותא אלא שלא כל אחד זוכה לסתרי תורה, ומדוע כתב דצריכין לה שמשמע שרוב העולם לא צריכין לה?

והסתכלתי בזה"ק פרשת אחרי דף ע"ג ושם מובא שיש תורה שבנגלה ושבנסתר, וכתב על רזי אורייתא "דלא יצטרכון לגלגלה אלא למאן דאיהו בדרגא עלאה יתיר כדקא חזי", דהיינו שלמעלה לא מגלים למי שאינו ראוי. ועפ"ז י"ל שמה שנקט רבינו 'צריכין' לה אין הכוונה לאנשי העולם אלא שלמעלה לא צריכים לגלות זאת התורה אלא לזעירין הראויים לה.

אבל מפשטות הלשון משמע יותר שהולך על אנשי העולם, וא"כ קשה מדוע כתב דצריכין ולא דזוכין. וביאר ר' אברהם יצחק כרמל שליט"א (בשיעורו ב'כולל חצות') ע"פ מה שרבינו בסעיף ו' מסמך את סתרי תורה לאכילת קדשים, שהביא הפסוק "וכל זר לא יאכל קודש" ולא יאכל בו אלא מקודשיו ומקוראיו. והנה באכילת חולין הכל שוין וכולם נצרכים לאכלם, אבל הכהנים שנמצאים בבית המקדש וקדושתם למעלה מקדושת ישראל הם צריכים לאכילתם קדשים דוקא, זאת אומרת, שקדשים צריכים כל ישראל שע"ז מתכפר להם ומתקרבים להשי"ת, אבל שכל החיות יהיה מהקדשים זה דוקא כהנים שאכילתם הוא קדשים. כמו"כ בענין תורה

ה' כרצונו ואעפ"כ מתעקש ועומד על משמרתו שוב למחרת בהתבודדות, מגלה רביה"ק סוד נורא שזהו דרך לזכות שיתגלה לנו התורה שבנסתר שיתגלה רק לעתיד, ולטעום מהאור הגנוז שיתגלה לעתיד. היינו שנוכח להתקרב ולטעום טעם התקרבות אמיתית באור רבינו ולחיות חיי עולם בקדושתו, חיים טובים באמת, ה' יזכנו.

אריה שוורץ

ידועה השיחה שמביא ראבר"ן, שמוהרנ"ת למד פעם עם אנ"ש את תורה ט"ו ופירש להם "מי שרוצה לטעום טעם אור הגנוז דהיינו אור רבינו הקדוש ירבה בהתבודדות (שזה בחי' משפט).. ורבינו הקדוש מגלה בתורה זו שעי"ז זוכה להעלות את היראה לשרשה וכו' עד שיזכה לאור הגנוז.

מהי אותה היראה שרבינו רוצה לזכות אותנו בה? מוהרנ"ת כותב על רבינו הקדוש: "מי שלא זכה לראות היראה שהייתה מונחת על פניו תמיד לא ראה יראה מעולם". ורבינו הקדוש אמר: "אני רוצה לגלות ולהכניס באנשי יראה גדולה ונפלאה שעדיין לא הייתה יראה כזאת מעולם". היראה עילאה דעילאה שרבינו מאיר לנו היא שאדם יהיה תמיד קרוב לה', בחי' שרביט הזהב, שתמיד יהיה אדם קשור לה', זהו האור הכי גבוה בעולם זה נקרא אור אבא, אור הכתר, שהאדם לא יתרחק מזה אפי' רגע אחד.

רבינו אומר בתורה ט"ו, שהיראה נפלה ומשתלשל מזה פחד, עיקר הפחד הוא שאדם לא רוצה לאבד ולהפסיד את מה שיש לו בריאות, חיים, כסף, ואפי' ברוחניות הוא מפחד שיקחו ממנו את דרגותיו בעבודת ה' שהשיג זה מכבר. רבינו הקדוש רוצה להאיר בנו אור של יראה גבוהה כזאת, ענווה כזו, שאדם לא יהיה אכפת לו כלל מה אתו, שכולם יהיו בטלים, כל אחד ירגיש שהשני יותר טוב ממנו ולא יחלש בדעתו שהשני יותר גבוה ממנו, אדרבא אני רץ לה', אף אחד לא לוקח לי שום דבר, אני רץ לה' והוא רץ לה' אין חשבונות כלל... וזה נקרא 'פיוצו מעיינותיך חוצה' – שאדם קטן שבקטנים שלא אכפת לו שלא יהיה לו שום דבר העיקר שימלא כבוד ה' את כל הארץ, לא אכפת לי מה יהיה איתי, אני רוצה שכבוד ה' ימלא בכל העולם.

וזה נקרא שזוכה 'לעלות עד האילן' (סליק ויטיב באילנא' עיין פנים התורה) – שהוא לא צריך שום דבר [שמתפלל בלי שום כוונת תועלת עצמו], הוא מוסר את הנפש [...סתרי תורה אדם זוכה להם ע"י מסירת נפש] ואז אין לו פחד. כי אדם מפחד מתי שיש לו משהו והוא מפחד שייקחו את זה ממנו – זה נקרא פחד. אבל מתי שאדם לא צריך שום דבר, זה בחי' 'לעתיד לבוא' (עיין פנים) שאז יתגלה א"ס, יתגלה שהכל אלקות, שלא צריך שום דבר, הוא מוסר את הנפש, סתרי תורה, הוא עוקר הרים, [כי יש סיני ויש עוקר הרים, סיני זה נקרא שיש לו משהו והוא שפל, אבל עוקר הרים זה], הוא בטל, הוא שחור לגמרי (-שמשחיר עצמו כעורב), הוא לא צריך שום דבר, אדם כזה לא מפחד, אדרבא הוא בשיא השמחה, הוא לא צריך שום דבר, אפי' שהשחור הזה זה נראה שיא היראה כי הוא נותן את כל כולו, אבל זה שיא השמחה, "כי היראה העילאה הזאת נמשכת ממקום קדוש ונורא ונשגב כזה עד שנמשך עי"ז שמחה רבה ועצומה שכל אחד במקומו ישמח בה' וברחמי המרובים מאד"

רבינו אומר פה בתורה ט"ו – שהצדיק שזוכה לענווה הזאת [ששם זה היפך הפחד] נותן לנו את אור הענווה

התורה שיתגלו לעתיד, ועי"ז ממשיך הפסוק שחורות כעורב במי אתה מוצאן היינו מי זוכה לתורה שלעתיד מי שמשכים ומעריב וכו' ומשחיר פניו, [לפני סגירת הגליון האיר את עיני אחד האברכים שפירוש זה בגמ' עירובין מובא בימי הנחל' לר' אלמער טעפליקער, וברוך שכיוונתי].

ולסיום אפנה אל הציבור שאלה מענינת שנשאלתי ע"י אחד האברכים: הרי ידוע מתורה י' שכל הג' אבות עסקו בהעלאת התפלה מבחינת 'הר' לבחינת 'שדה' ואח"כ לבחינת 'בית'. וא"כ השלימות של התפלה היתה ביעקב שהכניס התפלה לכל העולם בבחי' בית שנצרך לכולם בבחי' "כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים", וא"כ מדוע כאן בתורה מובא דוקא אברהם בקשר לתפלה במסירות נפש? אשמח לקבל תשובה.

ואסיים בכל חותמי ברכות.

שמואל פוקס

פעם אחת אמר מוהרנ"ת לפני אנ"ש את התורה "אור הגנוז" המתחלת: "מי שרוצה לטעום טעם אור הגנוז וכו' צריך לעסוק בבחי' משפט" שהוא התבודדות, וכשסיים התורה ונשארו אנ"ש אמר להם שהפירוש של התורה הוא כך: "מי שרוצה לטעום אור רבינו הק' שהוא אור הגנוז ירבה בהתבודדות!"

בתורה נוראה זו שרביה"ק מגלה רבות נפלאות בענין ההתבודדות והמשפט, איך שמעלים עי"ז היראה, עד שזוכין ליראת הרוממות ונמתקין כל הדינים, ע"י שיש דין למטה עי"ז מגיעים לדעת וזוכים להשגת התורה בתורה שבנסתר שיתגלה רק לעתיד כאשר נבאר. ורציתי להקדים קצת, שלזכות לזה היום הוא ע"י תפלה במסי"נ שהרי רביה"ק בליקו"מ כבר מביא אותנו בכל תורה לאור של משיח כידוע כלל זה, וכאן בתורה ג"כ רוצה רבינו להביא אותנו בסתרי תורה – אור הגנוז שיתגלה לעתיד, שזהו האור של רביה"ק שאז כשיבא משיח ידעו מגדולתו וידברו באמת איך שהיה חידוש כזה בעולם, ויתרבה דעתו על כל בני העולם. אך כאן בתורה מגלה לנו רביה"ק עצותיו איך נזכה לטעום מאורו הגדול והקדוש כאן בעולם, בתוך חשכת גלותינו, לחיות חיים טובים באמת חיים של שמחה ודביקות בהי"ת.

בתורה נוראה זו שמתגלה עוצם יקר ההתבודדות כנ"ל, בודאי ראוי לחתור ולחפש בזה התורה דווקא דרכי ההתבודדות כפי שיכולים לגלות כאן בתורה. וראיתי להאיר נקודה מה שמגלה, שבשביל לזכות לתורה שתתגלה לעתיד צריך תפילה במסי"נ עי' פנים סעי' ד'. והוא אחד מעיקרי הדברים שמפיל הבע"ד ליאוש ועצבות, בפרט בדברים שכ"א רוצה ושואף להתגבר ולהתחזק, והוא מבקש עליהם הרבה בהתבודדות ורואה שעדיין אנו רחוקים, ע"פ התורה הזאת אפשר להבין קצת כמה גדלה רחמנות הצדיק עלינו, אשר הקטן שבאנשי בני מוליד אותו וכו'. שרבינו הקדוש מוליד אותנו בדרך ההתבודדות לאופן שנוכח לאור הגנוז התורה שבנסתר, שכבר נזכר בזה העולם להשיגם ולטעום מהן.

ובכן מתגלה כאן שלזכות להשגת התורה שבנסתר הוא ע"י תפלה במסי"נ, וענין התפלה במסי"נ הוא שמבקשים ועדיין רחוקים, וצועקים שוב ומתחזקים ושמחים ואעפ"כ עובר, ולמחרת בהתבודדות שוב ושוב.. אשרי המקוה וכוסף ומתגבר על היאוש והנפילות ומקיים דברי רביה"ק ומתפלל תפילה במסי"נ ממש. שהרי מבטל בזה כל גשמיותו, שמה שרואה שאינו מצליח ואינו פועל בתפילתו לעבוד את

הוא רוצה שיהיה לו כל טוב הוא רוצה שיהיה לו חיים בריאות שיהיה לו הכל ... אבל רבינו נותן לו לתוך היראה שלמטה - שזה כולו אני - את המשפט שלמעלה, את היראה שלמעלה, שהיראה שלמעלה זה כולו ענווה, זה כולו אני נותן, אני לא צריך שום דבר, אני כ"כ רוצה את ה' שאני נותן לו הכל בחזרה כביכול, אין שם שום חסרון לא חסר לי שום דבר כי אני כבר רואה את ה' אז אני נותן לו הכל.

ברגע שאדם עובד את ה' כמו שרבינו רוצה, הוא עושה משפט הוא עושה התבודדות בהתקשרות לרבינו הק', ע"ז הוא מקבל קצת ניצוצות מהמשפט שלמעלה שרבינו זכה לזה שזה אור הגנוז לגמרי, ואז הוא זוכה לאט לאט להרים את המשפט שלו ג"כ למעלה למעלה עד הסוף, ה' יזכינו לקיים את רצון רבינו בפשיטות ותמימות אמן.

הזאת לתוך המקום שלנו ששם זה שיא הפחד, [כי אנחנו נמצאים ביראה התחתונה, במלכות, בחי' מוראה של מלכות - הפחד שיש במלכות] שאדם כל רגע מפחד שייקחו ממנו, הוא מפחד שייקחו ממנו בריאות, חיים, כסף, כל הזמן הוא מופחד, עד שבדור הזה יש פחד הכי גדול בעולם, כולם מופחדים כולם יראים, ורבינו נותן לנו את המקום הכי גבוה - לתוך המקום הכי הנמוך, שע"י שאנחנו כל הזמן שופטים את עצמינו, אפי' שאנחנו עדיין רוצים שלא ייקחו מאיתנו שום דבר ויהיה לנו הכל, אבל רבינו זורק טיפות מהיראה שלמעלה [ששם אדם לא צריך שום דבר] והוא אומר לנו, תשפטו את עצמכם [במקום שלכם שאתם רוצים הכל], תעשו התבודדות, ואני יזרוק לכם לתוך זה מהמקום שלי, מהמשפט שלמעלה - ששם אדם כבר לא צריך שום דבר, יראה עלאה דעלאה שהוא רוצה רק לתת להשי"ת את הכל כביכול.

כי כשאדם עושה התבודדות אפי' שהוא רוצה שיהיה לו טוב

שאלות על תורה י"ז

הציבור מתבקש לשלוח תשובות למערכת, ויתפרסם בגליון הבא בעזה"ת.

לשליחת תשובות: 054-8485412

א. בסעיף א' "שהשי"ת צפה ההתפארות והשעשועים שיקבל מישראל וכו' ובשביל זה ברא את כל העולם נמצא שכל העולם כולו נברא רק בשביל ההתפארות שיתפאר בישראל". ולכאורה צריך להבין, שהרי ידוע שהשי"ת אינו בעל חסרון ח"ו מהלשון כאן משמע שהיה חסר לו ההתפארות ובשביל זה ברא העולם? ובפרט שידוע מש"כ בזוהר הק' (פר' בא) שהשי"ת ברא את העולם בגין דישתמודעין ליה?

ב. בסעיף ד' "ולהשלים פגם המזבח הוא ע"י גרים" וכו'. ולכאורה צריכים להבין שא"כ כשמתגיירים גרים הרי כל ישראל צריכים לצאת מעכירת המעשים וכסילות השכל ולראות אור הצדיק שהרי נשלם פגם המזבח והמזבח שייך לכלליות ישראל, ובמציאות לא ראינו כך?

ג. בסעיף ה' (למטה) כתוב "ועל כן העיקר ליתן צדקה לצדיקים אמיתיים ולעניים הגונים שכלולים מכמה נפשות ישראל" ואז נתרבה אור הנח והזך וכו'. צדיקים אמיתיים יש להם ממשלה על נשמות רבות לקרבם להשי"ת, אבל "עניים הגונים" מהיכי תיתי שהם כלולים מכמה נפשות?

ד. בסעיף ו' "שהטוב מזכיר את עצמו כמה גדלה מעלתו, ושהוא מנשמות ישראל שבשבילם נבראו כל העולמות" וכו'. למה צריך להוסיף שהקב"ה נמלך בנשמותיהם של ישראל בבריאת העולם (מדרש רבה), ומה מיוחד בנקודה זו, האם עצם זה שנשמות ישראל קדושים מאוד וכו' לא מספיק בשביל שהטוב יתגעגע לשוב למקומו? מה הענין של נמלך וכו' מוסיף בזה?

בית הגזים

במדור זה נביא בעז"ה מידי פעם, דברים גנוזים מתולדות ימי אנ"ש לדורותיהם, וכן שיחות יקרים וסיפורים נפלאים שאינם ידועים כ"כ.

הפעם הבאנו תיאור מיוחד בלתי ידוע, על אנ"ש בצפת לפני כתשעים שנה, ובפרט על הרה"ח ר' נתן טרוביצר ובנו ר' סנדער זצ"ל, אשר העלה על הכתב ר' יצחק דוד אתרוג ז"ל חתנו של ר' סענדר, יליד העיר צפת, שהיה רב בכמה קהילות בא-מריקא. התיאור לקוח מספרו "פרי עץ הדר" (ניו יורק תשי"ב) בהקדמתו אשר קראו בשם "קורות חיי ותולדות משפחתי". ונעתיק מספר "גידולי הנחל" (ערך ר' נתן ב"ר צבי טרוביצר מצפת): "בנו של ר' צבי הירש ממארייאניווקע, חתנו של ר' שמואל מצפת מחשובי אנ"ש בצפת. אליו נכתבו כמעט כל מכתבי ר' נתן ב"ר יהודה מטבריה המכונים בספר 'נתיב צדיק'. בשנת תרס"ט ייסד יחד עם ר' ישראל מקארדאן ביהמ"ד וחברת "קימת חצות לילה" לאנ"ש בצפת. ברשותו היו כתבי יד רבים של חשובי אנ"ש. נפטר בשנת תרע"ט ומונו"כ בצפת. על מצבת קבורתו נחקק: פ"נ ר' נתן ב"ר צבי ז"ל מט-רוויץ המקושר בדרכי חסידות להאדמו"ר הק' הר' נחמן מבראסליב נכד הבעש"ט זיע"א נ' ט' כסליו תרע"ט תנצב"ה. בנו ר' סנדר חיים. ע"כ

התודה נתונה להר"ר נח שטרנפלד שליט"א שהמציא לנו חומר זה

לטבול במקוה ולהתפלל. אחר התפלה ישב בטליתו ותפיליו עד שעה עשירית, אז הלך לביתו לאכול ארוחת הבקר, ואח"כ לבית מסחרו ביחד עם בנו חותני הנזכר.

בשנות מלחמת העולם הראשונה כשנפסק הקשר בין הארץ וחו"ל, והיה מחסור במאור ה"גז", אז היה זקני הר' נתן יושב בכל לילה בחצר והיה לומד שיעוריו לאור הלבנה בלי הפוגות.

בכל שבת נתאספו לביתו חסידי ברוסלוב לאכול סעודה שלישית, ועסקו בספר הק' "ליקוטי מהר"נ", ושרו כל הזמירות עד שעה מאוחרת בערב.

בחג הפורים היה ביתו פתוח לרווחה לעניים ואביונים, והוא ישב בראש השולחן וחילק כסף לכל אחד לפי ערכו ומצבו. לסעודה באו הרבה מנוכדי העיר והוא היה שמח מאוד בשמחת הנפש וגילת הקודש. כמעט יין ששתה קיים את ה"מחייב אינש לבסומי בפוריא" והיה רוקד על השולחן והכסאות וצעק: "להודיע שכל קויד לא יבושו ולא יכלמו לנצח כל החוסים בך", ודיבר דברי כבושים ומוסר לכל אחד ממשפחתו ולכל המסובים לדעת שיש בורא עולם, וללכת בדרכיו, לשמור מצוותיו ולדבקה בו.

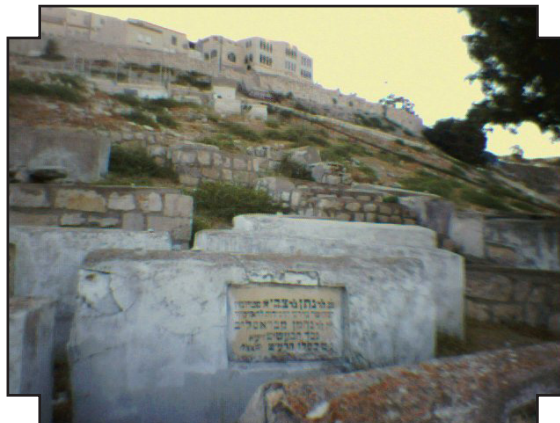
מה נעים היה לשמוע כשקרא 'שיר השירים' באשמורת הבוקר מידי שבת בשבתו, ובליל פסח אחר ה'סדר' - שנגמר בשעה מאוחרת, בניגון עצוב היוורד וחותר לתוך הלב, ובדביקות

כבוד התורה נתרומם בעיר צפת ועלה למעלה עליונה מעת שרבינו הרידב"ז בא לשכון בתוכה. ותחת שבימים מקדם בעה"ב האמידים כשהגיעו לקחת חתן לבנותיהם נתנו משקל

חשוב לבחור שהיתה לו חלוקה שמנה וגדולה מכולל אונגרין או לעמבערג, התחילו להעריך וליתן חשיבות לבחור מופלג בתורה ושקדן. וכך היה במצבי, כי למרות שהייתי מכולל רומניא אשר החלוקה היתה דלה ורזה נתן בי עיניו לטובה בעה"ב אחד מיקירי עירנו, נגיד ושוע, סוחר נכבד ובר אוריין, הר' סנדר טראוויץ ז"ל, ולקח אותי לחתן בתו, מרת חנה רחל תחי. בית חותני היה מקום של עבודה וגמ"ח, חסידות ויראת שמים, כל ימיו היה מסור לעשות טובות לאחרים, היה איש מצליח, עסקיו פרחו וגדלו בסניפים בחיפה, וגם אז היה מן המתפללים עם הוותיקין בביהכ"נ האר"י, ומלומדי דף גמרא בכל יום. כל קשה יום, וכל נצרך לעצה או עזרה כספית היה בא אליו והיה מתקבל בסבר פנים יפות. איזה שנים היה בא כח של היהודים בממשלת העיר, מושל העיר ופקידה - כולם ערבים - תמיד באו לביתו וכבדוהו מאד.

אביו הרה"ח וירא ה' מצויין, הר' נתן ז"ל היה ממעריצי אדמו"ר הגה"ק הר' נחמן מברוסלוב זצוק"ל, והיה עוסק בספרו "ליקוטי מוהר"ן" ועוד

ספריו, ובספרי תלמידו הגה"ק ר' נתן זצוק"ל. מעולם לא עבר עליו לילה שלא קם באשמורת הבוקר ולמד משניות, [שו"ע] 'אורח חיים' וספרי חסידות, וכשהאיר היום הלך

מצבת ר' נתן ברקע ביהמ"ד הגדול ברוסלב צפת

אנ"ש בסמטאות צפת

ע"י רעים אהובים כמוכם, לחקוק הדיבורים שהגיד מרדכי היהודי בעט סופר, לחדש ימינו בכל עת בהתחלה חדשה לעסוק בדברי רביז"ל אשר הוא עוסק תמיד לבקש התפארות חדש בכל יום מאתנו להביא להשי"ת שעי"ז זוכים ליראה ואהבה ותשובה שלימה, ע"כ אנו צריכים לעזור אותנו בכל עת באיזה עובדא, באיזה מעשה טוב, ושלא לישון ימינו ושנותינו בתירוצים מהבעל דבר, כי הוא רוצה להפיל עלינו שינה משני עולמות, ולהבלי עולם הזה ומעורר אותנו, על כן אנו צריכים ללמוד הרבה ספרי רביז"ל אשר הוא היה ההיפך ממש, שהיה עוור, וחרש, וכבד פה וכו' מזה העולם (סיפ"מ י"ג) רק כל עסקיו היה העולם הבא. וכל מה שאנו נדבק בדיבוריו הקדושים יותר, כן נפנה עצמינו מזה העולם לעולם הבא. ע"כ אחי היקרים נטה שכימנו לסבול עול תורה ותפלה, ושיחה בינו לבין קונו, בכל יום חוק ולא יעבור, בוודאי תהיה אחריתנו לטובה.

ותדעו אחי נ"י שעתה אין יכול לרפאות הבת מלכה שהיא נפשותינו כי אם מי שיכול לשורר עשרה מיני נגינה שהם כל התורות וכל עצות הקדושים, ובלעדיו לא ירים איש את ידו ואת רגלו לרפאות עצמו בסם אחד, רק כשמקבלים מקודם אלו הרפואות אזי בכל מתרפאין. ותאמינו לי שאני לומד עתה ההלכות מחושן משפט ח"א ואני יושב משתומם ותוהא אם זה אמר ילוד אשה, הנהיה כדבר הזה, הנשמע קול אלוקים מדבר מתוך האש ויחי, שיכולין לזכות לאורות כאלו ע"י תמימות ופשיטות ע"י זקן שבזקנים, על כן עורו נא התעוררו נא לאהבתינו, ויחזק אחד את חברו, לעזור אחד את חברו שלא לישון ימינו להבל וריק רק בתורה ותפילה.

נפלאה קרא כל הספר שעליו אמר ר' עקיבא "שאין כל העולם כולו כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל, שכל הכתובים קודש ושה"ש קודש קדשים".

... באותה שנה (תרע"ט) נעדר גם זקני ר' נתן הנזכר (בט' כסליו). ביומו האחרון התנהג כהרגלו תמיד, עמד באשמורת הבוקר ולמר שיעוריו, טבל במקוה והלך לביהכנ"ס האר"י והתפלל וישב בטלית ותפילין עד שעה עשירית. והלך לביתו ואכל ארוחת הבוקר. בנו - חותני היה אז בחיפה לרגלי מסחרו. זקניו התחיל לאכול סעודה קלה והיה בדעתו ללכת אח"כ לחנות כרגיל, אבל באמצע סעודתו אמר שאינו מרגיש טוב, וקראו להרופא ואמר לו להיות במטותו איזה ימים, אחר שעתיים עמד להתפלל מנחה, והתפלל בכוונה גדולה ועלה למיטתו ואחרי איזה רגעים יצתה נשמתו בקדושה. יהא זכרו ברוך.

* * *

נצטט כאן דיבורים נלהבים מר' נתן ב"ר יהודה זצ"ל בעל ה'נתיב צדיק' שכתב לר' נתן טרוביצער נשוא מאמרינו, ממכתב המדבר מענין תורה י"ז שאותה אנו מתחילים כעת כ'תורה הזמנית' (מובא בשארית ישראל).

* * *

לכבוד ידידי אוהב נפשי הנחקק בקירות ליבי וותיק וחסיד כמר נתן נ"י עש"ז ובנו סענדיר חיים שיחי' וכו'.

...מכתבך קבלתי לנכון והיה לי למושיבת נפש בראיית מכתבכם, אשר נפשיכם קשורה בנפשי (חסר כמה תיבות) לדבר עמכם עפ"י אויר הזך והנח, אוירא דארץ ישראל, ובפרט

מפרסמים עושי מצווה

שולחים אנו בזה תודה מרובה מקרב הלב
לכל האברכים היקרים וב"ב שיחיו,
שטרחו בגופם ובממונם והשתדלו בעין יפה
למען הצלחת סעודת ר"ח
שהתקימה ביום ג' ר"ח סיון
ואלה שמותם:

הרה"ג שמעון דוב ברנסדורפר	הנהלת 'מורשת הנחל' שיחיו
ר' שמואל בר"נ שפירא הי"ו	ר' ישראל נחמן פרנק הי"ו
ר' יחיאל גלינסקי הי"ו	ר' אליעזר קירשבוים הי"ו
ר' משה בר"י פרנק הי"ו	ר' בנימין זאב חשין הי"ו
ר' שמואל מאיר חשין הי"ו	ר' יהודה צבי ברין הי"ו

ויה"ר שזכות רבינו הק' יגן בעדם
וימלא ה' כל משאלות לבם לטובה אמן.

מהנעשה בחבורות האברכים

רוח של התחדשות נושב בין אברכי האיחוד.

ארבעה דברים צריכים חיוזק בכל יום, ועל אחת כמה וכמה ענין נשגב ונורא זה – התאחדות והתאספות אנשי הצדיק לשמוע ולהתחזק בדרכי וקיום עצותיו הנוראות, כמה חיוזק צריך.

ולכן התאספו נציגי חבורות האברכים הלא המה האברכים היקרים ר' יצחק פיליפ, ר' שמואל נחמן גודלסקי, ר' חיים צציק, ר' שמואל אנשין, ר' יחיאל מאיר צוקר, ר' שמואל דוד שטרנפלד ור' לוי יצחק צוקר, יחד עם הר"ר אליעזר קירשבוים לו ראויה התהילה שלקח את המושכות לידי לפעול ולהפעיל עבור כלל האברכים כשלנגד עיניהם עומדת המטרה: שלא ישאר אף אחד שאין לו חבורה קבועה בה משתתף מדי שבוע!

את הצורך להשתתף בחבורה אין מן הצורך להאריך. תשאלו את אלו שכבר טעמו... אבל כשם שפרצופיהם שונות כך דעותיהם, ובודאי יש גם מן הצורך לפתוח עוד ועוד חבורות, ונציין רק דוגמא אחת שנשאלה מהרבה אברכים אשר זוכים ב"ה לקיים עצת רביה"ק בפשיטות לקום חצות לילה, לעשות חבורה מיוחדת אחרי תפילת

כאשר האש הטבעית שה' טבע באדם מפנה כוחה לעבודה"ש, ממילא כבר אינה מגיעה בענייני עולם הזה, והוסף בטוב טעם עד כמה עיקר המלחמה בזה הוא תפלה ושוב תפלה כידוע מרביה"ק, ועד כמה הענין של ימי הספירה זה כיסופין דקדושה שאדם כוסף להתקדש ולהטהר ומוציא כיסופיו בפה, וימי הספירה מסוגלים מאוד לקבלת הכיסופים כידוע שאנשים ששאלו "למה נגרע?" קבלו במתנה פסח שני בימי הספירה דייקא.

לאחר דבריו החמים נעמד הציבור הגדול לתפילת ערבית בבחי' "עומדים צפופים ומשתחווים רווחים" בביהכנ"ס המקומי אשר שופץ בחן נפלא אך קטן במידותיו לכוז ציבור בליעה"ר, התפלה היתה בהתעוררות עצומה ולאחריה ספירת העומר באופן שקשה לתאר עלי כתב כאשר שעה ארוכה הוציא כל אחד ואחד כיסופיו וכו'.

אשרינו שזכינו עד כה, כה יתן ה' וכה יוסיף שנוכה להוציא לפועל עובדות נוספות בעניני עבודת ה' ביחד, כידוע ממוהרנ"ת שצריך כל אדם לסדר פרשיותיו עם הציבור ביחד עם שאר יראי ה' אשר כולנו נקראים ע"ש רביה"ק, אמן ואמן!

תפילת ערבית וספירה"ע בתלהבות

שיחת הרה"ח ר' פנחס בונקר שליט"א

סעודת ראש חודש והתחדשות בקופת אנ"י

ביום שלישי ראש חודש סיון בצהריים התאספו האברכים לסעודת ר"ח בבית מדרשו במא"ש. דברי חיוזק השמיע הר"ר יהודה צבי צוקר על ענין קבלת התורה כפי המבואר בליקוטי הלכות. אח"כ שרו ניגוני שבועות וקבלת התורה. ואח"כ ניגש חברינו ר' שמואל דוד שטרנפלד הי"ו והסביר לציבור את שינוי הסדרים וההתחדשות בקופת אנ"י, כאשר נפתח חלון הזדמנויות לכל הרוצה להצטרף לקופת הצדקה הפועלת זה כמה שנים באופן של תרומה קבועה וקבלת סיוע בעת הצורך ובפרט בתת ד' שמחה באהלם של החברים. וכן חולק עלון המסביר את גודל החיוב להחזיק קופת צדקה בכל עיר וקהילה, ואת עיקרי כללי הקופה, וכן דו"ח מפורט של תנועות כספיות מיום היווסד הקופה. ב"ה הציבור נענה והצטרפו רבים להימנות כחברים בקופה. ואנו תפילה שהשי"ת יצליח דרכנו אמן.

התחדשות בתורה הזמנית

ב"ה הציבור נענה בשמחה ובחום להגביר חיילים לתורת רביז"ל, לקיים רצונו הק' ללכת עם תורותיו וקיבלנו מהציבור חידושי תורה והתחזקות היוצאים מתורה ט"ו אור הגנוז, כאשר עיניכם תחזינה בגיליון זה, ועתה אנו עוברים לתורה י"ז, ויהי הם מריקים שקיהם והצגנו לחפצים מראה מקומות של ליקוטי הלכות על תורה זו בעמוד האחורי. ויה"ר שחפץ ד' בידינו יצליח, שיצטרפו עוד ועוד מאנ"ש ללימוד התורה הזמנית, ובכל מקום שתהיה דרישה מספקת של מעוניינים בשיעורים, חבורות וכדומה על התורה הזמנית נסייע אי"ה בהקמתם.

שחרית כותיקין..

ובכן אברכים יקרים אל תחשו, מהרו מילאו את השאלון, והחזירוהו בדחיפות אל הנציגים, כי הענינים חייבים לזוז. אנו מצפים בכליון עינים לשמוע את חוות דעתכם לדעת את המעשה אשר נעשה לתועלתכם ולתועלת כולנו.

רשמים מהתקבצות האברכים בספירת "יסוד שביסוד"

ביום חמישי כ"ה אייר אחה"צ יצאו כחמישים אברכים כ"י באוטובוס מירושלים עיה"ק אל עבר קבר דן בן יעקב. שם עמדו הציבור לתפלת מנחה בכוונה ובמתנינות, לאחריה פנו האברכים לתוך חדר הציון לאמירת תיקון הכללי ותפלות, כאשר תוך כדי מופיעים במקום עוד שני סגדרים מבית שמש ומברכפלד, ובהם עוד כיותר משלושים אברכים. בשלב זה הוגש לציבור כיבוד קל (תרומות שני אברכים יקרים הרוצים בעילום שמם). ועד דהכי והכי הופיע הרה"ח ר' פנחס בונקר שליט"א אשר מסר לציבור שיחת התעוררות והתחזקות בעניני קדושה יסוד שביסוד. והאריך בדיבורים נפלאים לבאר ולהוכיח שענין זה הוא עיקר עבודת האדם בהעוה"ז הן עפ"י דברי חז"ל והן עפ"י דברי רביה"ק ותלמידיו ותלמידי תלמידיו עד היום הזה, ואשר בדבר זה צריך להילחם עד הסוף כידוע מרבינו הק' שהזהיר להתרחק מחומרות יתירות, אבל על חומרות שבקדושה אמר שצריך כמה שיותר להחמיר. וביאר באופן נפלא עד כמה הכנסת האש הפנימית בתורה תפלה ועבודה חוסך ומונע מכל התאוות,

מ'עט' האברכים

ורציתי לספר בזה שני עובדות שריגשו אותי מאד מה שענינו ראו ולא זר: יום אחד נקלעתי לאיזה שטיבלאך בירושלים ועמדו שם שני אברכים מאנ"ש ודנו בעניני התורה הזמנית, אשר חוץ מעצם השיחת חברים המעולה ביותר שזכו לה, זכו גם ממילא להינצל מדברים בטלים (וח"ו לשה"ר) שמצוי בשיחת מרעים הנפגשים באקראי.

דבר נוסף שראיתי שאברך אחד בקשו ממנו לדרוש באיזה מקום, ובאופן טבעי פתח תורה ט"ו והתחיל לבאר וכו' מהמעין היוצא מתורה זו, ושוב ראיתי בזה הוכחה שיש אברכים שממש "הולכים" עם התורה הזמנית, עד שבאופן טבעי זהו נושא שיחתם.

אשריכם אשריכם! ומעל במה זו יוצאת הקריאה לכל אחד ואחד: הצטרפו לדבר עצום זה, ואל תסתפקו בלימוד ליקו"מ בגירסא כשיש כמה דקות פנויות, או לחילופין בהבנה שטחית מאוד וריצה מהירה לגמור התורה, אלא תנו לעצמכם ולנשמתכם להתבשם מיינה של תורה, ואח"כ להתפלל לזכות לדברי אלו (וכלשון מכתב של אחד מאנ"ש) עולמך תראה בחייד!

י. מ.

לכבוד מערכת העלון "מימי הנחל".

הנני רוצה להודות לכם על העלון הנפלא אשר מרווה את הצמא הן במאמרים היפים הן בסיפורי התקרבות אשר מחזקים אותי מאד ובפרט תודתי על הנסיעה לקבר דן בן יעקב אשר הטעם המתוק נשאר בפי. הן בדרשה המעוררת של ר' פנחס בונקר, הן מהמעריב וספירת העומר שהיה בוקע רקיעים ממש. ואגב אורחא באתי לעורר את המארגנים לעשות עוד כאלו נסיעות אשר יש להם תועלת מרובה מאד.

ישר כוחכם חזקו ואמצו ש. ל.

לכבוד מערכת מימי הנחל שלום רב!

רציתי לחזקכם, אשריכם! אשריכם! שאתם זוכים להכניס את ענין לימוד "תורה הזמנית" באופן קבוע, שאין ערוך למעלת הדבר, ומי שמעונין ממילא כבר "הולך" עם התורה ע"י שמוכר בהתבודדות את עניני התורה ומבקש עליהם וכו' אשר זהו ממש "לעשות מתורה תפילה" וזהו הלימוד של "קיום התורה" אשר נצרך מאד מאד לכל אחד חוץ מלימוד דיני והלכות התורה ופירושם.

ז"ל ובלי זה כל ההתקרבות הוא מהשפה ולחוץ וכמו שכתב נכד אדמו"ר זיע"א הרה"ח ר' שמשון ברסקי זצ"ל באחד ממכתביו (נעתק בראשית 'עצות המבוארות' הוצאת משך הנחל) שכתב לכלל אנ"ש וז"ל "כי באמת אם אינם יודעים 'דעתו' הקדושה, אפילו אם היו נקראים כמו שנים ברסלבער חסיד וגם יסעו לאומן אין שום ממש וכח בהתקרבות, כי עיקר ההתקרבות אל הצדיק תלוי בהרגשת דעתו הק' וכו' עכ"ל. ואיפה נמצא דעתו הק' אם לא בספרו ליקו"מ. וכמו שדרש פעם הרה"ח ר' משה קרמר שליט"א על ענין זה והתבטא אז בדברים חריפים ואין כאן המקום להאריך.

ע"כ חברים ואחים אהובים ונחמדים! עורו נא! התעוררו נא! עמדו נא! בדבר גדול ויסודי כזה אשר בזה תלוי כל התקרבותינו אליו, וכ"א יחזק את חבירו ויעוררו, ויותר טוב לקבוע חברותא על זה, טעמו וראו כי טוב ה', בואו לטעום טעם אור הגנוז שגזנו לצדיקים ואשר מונח בתוך ספריהם הק', להתחיל ללמוד תורה בצוותא, ולעשות מזה תפלות ויעלו שעשועים אשר מימות עולם לא עלו אמון. חזקו ואמצו!!

בהודאה לשעבר ובקשה על לעתיד
ח. נ. ג.

אל כבוד מארגני "איחוד האברכים הצעירים" – מערכת "מימי הנחל" הע"י.

שלום רב!

כאברך מהשורה העומד ורואה בכל פעולותיכם הברוכות זה כשנה, הן הגליון הנפלא ביותר אשר שמעתי מהרבה מאנ"ש אפילו מהמבוגרים שהגליון הוא מיוחד במינו, והן בפעולות שעשיתם ואי אפשר לפרטם כי רבים הם. ועל כל זה עומד אני ומשתהה איפה הייתם עד עכשיו? למה חיכינו עד היום? כזה אהבת חברים, כזה הפצת דבר רבינו בין אנ"ש, כזה קשר בין אברך אחד למשנהו, ובודאי יש לרבינו נחת רוח גדול מכל זה.

ועל של עתה באתי בעיקר, אשר זה לאחרונה התחילו לעשות עסק מלימוד תורה בליקו"מ במשך זמן מסויים לקיים רצון רביה"ק אשר רצה מאוד שנלך עם תורותיו הקדושות ללמוד ולהתפלל עליהם ולעבוד את ה' על פיהם, שאלמלא קם האיחוד אלא להכניס ענין גדול זה בינינו האברכים דיינו!

ומכאן תצא קריאתי אליכם אברכים יקרים ואני בתוכם, בואו לקיים רצון רביה"ק רועינו רוח אפינו, אשר רצונו היה חזק מאוד שנלך עם תורותיו כי זה עיקר ההתקשרות אליו

מזל טבא וגדיא יאה

ברגשי גיל ושמוחה נשגור ברינה ובתודה ברכת מזל טוב לחבריני היקר, אוצר כלי חמדה, ארי שבחבורה, הוא הגבר הוקם על להאיר אור הצדיק בין אברכי אנ"ש, ובמיוחד פועל ללא ליאות ימים כלילות למען הוצאת גיליונינו ברוב פאר והדר המחיה ומורה צמאונם של דורשי ה' ועוזו

ה"ה האברך המופלג

הר"ר שמואל נחמן גודלביסקי שליט"א

עורך גיליונינו

לרגל הולדת הבן שיחי' למזל"ט

כה יתן ה' וכה יוסיף, שמוחה ונחת ישרה תמיד באהלו, ויזכה להכניסו בבריתו של אאע"ה ולגדלו לתורה ולחופה ולמעש"ט ע"פ דרך רביה"ק, אך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים. אמן

המברכים בכל לב

האברכים

המערכת

התורה הזמנית

הננו להודיע לכל האברכים היקרים שבסדר התורה הזמנית מתחילים כעת תורה י"ז חלק א' "ויהי הם מריקים". חידושים וביאורים יתקבלו בברכה. ומכאן תצא קריאה של חיבה אנא! קחו בידכם עט סופר "וקנה" לך חבר, העלו על הכתב נקודתכם המושרשת בתורה הנלמדת "ובודאי היושר לגלות הסגולה לעם סגולה".

מראי מקומות של ליקוטי הלכות
על התורה הזאת:

או"ח – צרהמ"ז א', לולב ולתרוג ב', פורים ב'. יו"ד – טריפות א', צפר שנתעלם מן העין ב', חלב ודס א', חלב ודס ג', בהמה וחיה טהורה ד', מתנות כהונה א'. חו"מ – טוען ונטען ה', מתנה א', הפקר ונכסי הגר א'.

ואלה יעמדו על הברכה

שהרימו את נדבת לבם עבור הוצאות הגליון

ר' נחמן יצחק דורנבלט הי"ו
לרגל אירוסיו בנו הבה"ח נתן ברוך הי"ו

ר' נתנאל תפלינסקי הי"ו
לרגל הולדת נכדו אצל חתנו ר' נחום אנשין הי"ו

ר' משפחת צוקר הי"ו
לרגל אירוסיו אחיהם נתן ני"ו

הרה"ח ר' נתן מימון שליט"א

ר' בנימין ויצהנדלר הי"ו

ר' שמואל שלמה בלוי הי"ו
לרגל אירוסיו בנו הבה"ח ישראל נחמן ני"ו

ר' יחיאל מיכל הלוי חזן הי"ו
לרגל הולדת הבת למזל"ט

לרפואת פרומיט בת גיטל

ברכת מזל מזב חמה ולבבית לחבריני היקרים:

ר' זאב שוורץ הי"ו
ר' משה קליגר הי"ו
ר' יחיאל מיכל הלוי חזן הי"ו
ר' יצחק נחמן גבאי הי"ו
להולדת הבנות

ר' דוב בר"י צוקר
ר' אלימלך קלצקי
ר' יחיאל הירש
ר' שמואל יצחק סיימונס
ר' דוד לייב ברוין
לנישואיהם

ר' שמואל נחמן גודלביסקי הי"ו
ר' מרדכי הברפלד הי"ו
להולדת הבנים